"De Barnevelder"

Uitgave van De Barnevelder Club

De Barnevelder, nr. 105, Januari 2022.

Clubblad van 'De Barnevelder Club'
Dit clubblad verschijnt drie keer per jaar

Bestuurssamenstelling

Voorzitter	Hans Stil	06-10704956
Secretaris	Henk Bakker	030-6666636
Email:	Secretaris@barnevelderclub.nl	
Penningmeester	Jan van der Geest	
Bestuursleden	Gerrit Simmelink	
	Vacant	
Erevoorzitter	Dick de Boer	
Ereleden	Jan Krijthe	
	Gijs Donkersteeg	
	Cees van der Burg	
	John van Dijk	
	Cees van der Wel	

Contributie: € 25,00 per jaar t.n.v. penningmeester Barnevelderclub,
Girorekening NL65 INGB 00022.57.398

Redactie clubblad:
Vacant

Beheer website:
Barend van de Bruinhorst
www.Barnevelderclub.nl

Contributie 2022.

Geachte leden van de Barnevelderclub,

Ook de Barnevelderclub gaat met zijn tijd mee. Sinds dit jaar hebben we de mogelijkheid voor een automatische incasso van uw lidmaatschapsgeld. Geen kans meer dat u het vergeet, geen gedoe meer met overschrijvingen en geen vervelende mailtjes meer dat u moet betalen. U helpt onze penningmeester en maakt het u zelf gemakkelijk. Hoe kunt u dit doen? Beantwoord de mail, die u onlangs van mij (Jan van der Geest) heeft ontvangen, met uw naam en rekeningnummer dan regelen wij alles voor u.

Mocht u toch liever zelf het heft in eigen handen houden dan kunt u de contributie van 25 euro over te maken op de rekening van de Barnevelderclub, IBAN:NL65INGB000227398 onder vermelding "contributie 2022".
Ook in 2022 willen we de hobby een steuntje in de rug blijven geven met een jondierendag, mooie prijzen, een interessante jaarvergadering en hokbezoeken. Daar hebben we uw hulp bij nodig.
Wij rekenen op uw medewerking, waarvoor bij voorbaat dank.
Jan van der Geest
Penningmeester

Belangrijke data:

Als gevolg van de vogelpest en Corona maatregelen gaat de Noordshow dit jaar niet door

Jongdierendag 2022 (onder voorbehoud) 3 september 2022 in Mijdrecht

Inhoudsopgave

Blz.

Contributie 2022 2
Belangrijke data: 2
Inhoudsopgave 3
Van de voorzitter 4
In het nieuws 5
DNA-regio in kippen geïdentificeerd voor ziekteresistentie 7
APK-kip brengt je dichter bij de fokkers 8
Fokkersdag mahonie roodbruin/dunkelbraun 11
Ei-weetjes 13
Goede bevruchting van broedeieren een vanzelfsprekendheid of een illusie? 19
Vogelgriep zorgt voor landelijke ophokplicht 21
Vroeg geselecteerd is half gewonnen 22
Stelling van de Barnevelder 28
10 Geheimen van topfokkers voor beter broedresultaten 30
Foto impressie van de hoenders op de Duitse Haupt Sonder Schau in Effelder (D) 34
Wist U: 51
Uit de oude doos 52

Van de voorzitter

Lieve mensen van de Barnevelderclub,

Allereerst wens ik u allemaal de (wat verlate) beste fokwensen voor dit nieuwe jaar. De afgelopen jaren hebben allerlei maatregelen het enthousiasme in onze hobby zwaar op de proef gesteld. Hopelijk heeft u uw liefde voor de Barnevelder kunnen behouden en gaat u het komende jaar weer met veel enthousiasme aan de slag. Aan enthousiasme ontbrak het de fokkers van de nieuw te erkennen kleurslagen gelukkig niet. De fokkers van de kleurslag mahonie roodbruin hebben het afgelopen jaar een studiedag georganiseerd en daar voor u een mooi verhaal over geschreven (pagina 11). Ook Bert Beugelsdijk en Bas Oskam, van de kleurslag zilver parelgrijs dubbelgezoomd bij de krielen zijn nog steeds enthousiast. Zij hebben te horen gekregen dat hun kleurslag dit jaar voor erkenning kan gaan. Succes gewenst heren.

Nieuwsgierigheid is de basis voor alle kennis moet ook dit mahonie bruine hennetje gedacht hebben, toen ik haar fotografeerde op de HSS in Duitsland (zie het verslag vanaf pagina 34). Er is nog veel te ontdekken in kippenland en daarom hebben we aan het begin van dit nieuwe fokseizoen een clubblad gemaakt met veel informatie over eieren, uitbroeden en selecteren. Zodat u dit jaar goed (en enthousiast) van start kunt gaan.

Naast het geven van informatie gaan we dit jaar ook nog een aantal leuke en leerzame activiteiten organiseren. We gaan beginnen met hokbezoeken bij onze leden. In april/mei hebben we natuurlijk de ALV en op 3 september organiseren we weer de (bijna traditionele) jongdierendag met BBQ bij de familie de Graaff in Mijdrecht. En als alles het toelaat doen we weer mee met APK-KiP (pagina 8).

Ten slotte wil ik u nog iets ter overweging meegeven. De afgelopen jaren zijn er veel shows niet door gegaan als gevolg van de maatregelen tegen “kleine beestjes” (Corona en vogelpest). Deze “kleine beestjes” zijn het meest actief in de herst/winter. Shows en activiteiten die in deze periode gepland staan hebben dus een grote kans niet door te gaan. Er zijn echter ook activiteiten aan het einde van de zomer als de “kleine beestjes” minder actief zijn Wellicht kunt u overwegen dit jaar iets eerder te beginnen met fokken zodat u aan een late zomer show kunt deelnemen. Dan kunt u denken aan de jongdierendag, een locale verenigingsshow, de Peelhorst show (die het afgelopen jaar wel doorging) en de HSS in Duitsland. Op deze manier kunt u toch nog uw dieren laten keuren en wellicht een (club)prijs in de wacht slepen.

Hopelijk bent u nieuwsgierig geworden naar het clublad en heeft u er zin in om veel kennis op te doen.

Namens het bestuur wens ik u veel leesplezier toe.

Hans Stil

Voorzitter

Veel jonge dieren op De Ahof

Vervolg van de voorpagina

AALTEN – De kalender geeft lente aan, maar de weergoden laten Koning Winter nog even heersen. Toch zijn er al volop jonge dieren op kinderboerderij De Ahof. De kinderboerderij moet helaas nog gesloten blijven, maar beheerder Peter Jansen hoopt dat mensen over niet al te lange tijd weer welkom zijn en kunnen genieten van de jonge dieren.

Door Lydia ter Welle

Trots toont Gerrit Simmelink samen met Peter Jansen dertien kuikentjes. "Jonge Barnevelders", zegt kippenkenner en eigenaar Gerrit. "De Barnevelder kip is al lang het broeden verleerd. Het gebeurt maar zelden dat er eentje broeds wordt. Daarom worden de eieren in de broedmachine uitgebroed." De kuikentjes zitten in de schuur, in een onderkomen voorzien van een kuikenlamp die de boel lekker warm houdt. Daar doen ze zich te goed aan het voer en het water dat zojuist voor hen is klaargezet.

Samenwerking

Dat De Ahof beschikt over een toom Barnevelders, zowel de 'gewone' bruine als de meer bijzondere zilverkleurige, heeft te maken met de samenwerking met de Kleindiersportvereniging Euregio Aalten Bocholt. De vereniging adviseert en steunt kinderboerderij De Ahof waar het kan. Eerder schonk de club al een paartje landganzen aan de kinderboerderij. "En de Barnevelders zijn van Gerrit Simmelink, ook een succesvol lid van de vereniging", vertelt Peter Jansen. Juist toen de nieuwe Schoppe bij De Ahof was gebouwd, was Gerrit Simmelink vanwege de verhuizing van de boerderij naar het dorp op zoek naar een nieuw onderkomen voor zijn geliefde kippen. "Dat kwam mooi uit: zo hebben de dieren een prachtig nieuw onderkomen!", zegt Simmelink. "En de kinderboerderij heeft er een enthousiaste vrijwilliger bij, die niet alleen veel kennis heeft van kippen en andere dieren, maar ook nog eens graag de handen uit de mouwen steekt en ons helpt met allerlei klusjes, naast natuurlijk de verzorging van zijn kippen", lacht Peter. Simmelink: "Mijn vrouw zegt al: weet je wel dat je tegenwoordig meer tijd op De Ahof doorbrengt dan thuis ...?"

Gerrit Simmelink heeft met zijn kippen op diverse shows in Nederland en Duitsland mooie prijzen gewonnen. Op de vraag waarom zijn keuze – "natuurlijk", zegt hij – op Barnevelders is gevallen, legt hij uit: "Het is een mooie stoere kip met een goed karakter. Ze leggen mooie bruine eieren, en ook de hanen zijn prettig in de omgang." Simmelink vertroetelt zijn kippen altijd, en helemaal als hij eieren verzamelt om te laten uitbroeden. "Dan krijgen ze karnemelk, soja, kattenbrokken en wat niet al. Dat heb ik altijd gedaan, ze verwennen. Maar verder kijk ik gewoon graag naar ze. Ik observeer ze elke dag, en op wat ik zie, baseer ik de verzorging. Als je goed kijkt, zie je vanzelf of het goed met ze gaat." Het is jammer, vindt Simmelink, dat op dit moment vanwege de coronamaatregelen niet meer mensen kunnen genieten van de kippen en de andere dieren op De Ahof. "En het is helemaal jammer dat ze we ze nu nog binnen moeten houden, vanwege de ophokplicht tegen de vogelgriep. Dat geldt ook voor de ganzen, de pauwen en het andere pluimvee op De Ahof. Dat betekent dat alleen de schapen, geiten en alpaca's weer naar buiten kunnen als het goed weer is. En alleen die dieren zijn dan vanaf het wandelpad langs De Ahof te zien in de dierenweide", vult Peter Jansen aan.

Gerrit Simmelink in de ren bij de Bar

Lammetjes en jonge geitjes

Op 26 maart zijn de eerste twee lammetjes geboren, een paar dagen later weer twee. Ook een week of drie geleden zagen de eerste twee geitjes het levenslicht, en drie dagen geleden zijn er weer twee geboren. De schapenmoeders gaan met hun kroost al de wei in. "Zo lang ze, als ze willen, maar droog kunnen liggen, kunnen die wel tegen de kou", zegt Jansen. Als het weer een beetje meewerkt kunnen de geiten eveneens naar buiten, ook de jongsten; dan kunnen mensen die over het wandelpad lang de dierenweide lopen, genieten van de vrolijke dieren.

nevelders. Foto: Lydia ter Welle

De kuikentjes. Foto: Lydia ter Welle

DNA-regio in kippen geïdentificeerd voor ziekteresistentie

Gepubliceerd op 8 februari 2018

Eén regio in het DNA verklaart een groot verschil in ziekteresistentie tussen kippen, ontdekten onderzoekers van Wageningen University & Research en Hendrix Genetics. Deze DNA-regio bevat onder andere een belangrijke sensor voor het activeren van het afweersysteem, die kan verklaren waarom sommige kippen ziek worden en andere niet. Deze ontdekking stelt fokkerijorganisaties in staat om dieren te selecteren met een hogere algemene ziekteresistentie, waardoor minder antibiotica nodig is en de kippen een hoger welzijn hebben. In pluimveehouderijsystemen komen dieren regelmatig met elkaar in contact. Een mogelijke ziekteverwekker kan zich, indien deze eenmaal in de stal aanwezig is, relatief makkelijk verspreiden over de dieren. Al decennia lang bestaat daarom de vraag bij de pluimveehouderij naar robuuste dieren: dieren met een goede resistentie tegen ziektes. Daarbovenop zijn kort geleden twee nieuwe uitdaging gekomen: het groepshuisvesten van leghennen en het verminderen van (preventieve) gebruik van antibiotica. Dit heeft de noodzaak voor robuuste legkippen vergroot. Een mogelijkheid om deze robuuste kip te verkrijgen is het fokken van dieren met een verhoogde algemene ziekteresistentie.

Natuurlijke antilichamen

Antilichamen zijn eiwitten aanwezig in zieke dieren, die de ziektewekker aanvallen. Deze antilichamen worden pas gemaakt nadat het dier besmet is met een ziekte. Echter, daarnaast beschikt een dier over natuurlijke antilichamen (*natural antibody*; NAb). NAb zijn pas recent ontdekt in landbouwhuisdieren. Deze antilichamen zijn al aanwezig in gezonde dieren zonder (eerdere) blootstelling aan de ziekteverwekker. NAb zijn belangrijk bij het bestrijden van ziekteverwekkers: ze remmen en voorkomen verdere verspreiding in het lichaam, maar waarschuwen en activeren ook andere delen van het immuunsysteem. Eerdere studies laten veelbelovende resultaten zien: hogere NAb-niveaus in leghennen worden geassocieerd met een grotere kans om te overleven én NAb-niveaus zijn erfelijk en kunnen dus veranderd worden door fokkerij.

Identificatie van DNA regio.

Om beter inzicht te krijgen welke DNA-regio(s) bijdragen aan erfelijke variatie, hebben de onderzoekers van Wageningen University & Research en Hendrix Genetics het hele genoom van meer dan 1.600 legkippen afgezocht. Tom Berghof, hoofdonderzoeker van deze studie, legt uit: “We gebruiken genetische verschillen in het hele genoom om DNA-regio’s te identificeren die vaker voorkomen bij kippen met hoge NAb-niveaus of bij kippen met lage NAb-niveaus.” Eén regio had een zeer groot effect op NAb-niveaus, waarbij meer dan 60% van de genetisch variatie verklaard kon worden. Binnen deze regio kon uiteindelijk één kandidaat-gen worden aangewezen. Berghof legt uit: “De regio bevat een aantal genen en het is lastig om te zeggen welk verschil op DNA-niveau nou zorgt voor het verschil in NAb. Het meest waarschijnlijk is dat *Toll-like receptor 1A (TLR1A)* en dat maakt deze tot hoofdkandidaat.”

Toll-like receptoren.

TLR1A is lid van de TLR-familie, een belangrijk onderdeel van het afweersysteem. Dit is een groep receptoren, een soort sensoren, die veel voorkomende structuren op ziekteverwekkers herkent. Berghof: “Ze herkennen bepaalde stukjes die aanwezig zijn bij heel veel bacteriën of virussen. De sensoren hebben dus een hele brede werking.” Bij de mens is bekend dat bepaalde genetische mutaties in TLR een verhoogd of verlaagd risico op ziektes met zich meebrengt. Op basis van de studie van Berghof en collega’s lijkt dat nu ook bij legkippen te zijn aangetoond. “Maar de associatie met NAb is nieuw, ongeacht de diersoort.”, aldus Berghof.
Toepassingen en toekomstige plannen.

Deze studie biedt directe toepassing voor fokkers om legkippen te selecteren met een hogere ziekteweerstand door op deze specifieke DNA regio te selecteren. Frans van Sambeek, directeur R&D Hendrix Genetics Layers, zegt hierover: “Wij bekijken momenteel hoe de resultaten van dit onderzoek in de zuivere lijnen-fokkerij kan worden toegepast. Er lopen op dit moment drie testen in de praktijk met leghennen met hoge of lage NAb-niveaus, waarvan we de leefbaarheid en productie meten.” Daarnaast worden plannen gemaakt om meer te

weten te komen over de *TLR1A*-sensor. “We hebben goede aanwijzingen dat *TLR1A* onze kandidaat is,” zegt Berghof, “maar dit moeten we wel nog écht bewijzen.” Momenteel wordt een voorstel geschreven voor vervolgonderzoek om de rol van *TLR1A* in de afweer van kippen beter te begrijpen. Op de lange termijn kan dit resulteren in bijvoorbeeld verbeterde vaccins en gezondheid-stimulerende veevoeding. Uiteindelijk moet dit leiden tot dieren met een hogere algemene ziekteresistentie met minder antibioticagebruik, lagere kosten voor de boer en een hoger dierenwelzijn.

Lees het volledige artikel in Frontiers in Immunology voor meer informatie.
Hendrix Genetics heeft dieren en gegevens beschikbaar gesteld voor dit onderzoek.
Dit onderzoek is onderdeel van het onderzoeksprogramma “Divergent selection for natural antibodies in poultry” (met projectnummer 12208), dat gefinancierd wordt door de Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek (NWO).

APK-kip brengt je dichter bij de fokkers.

Door: Anthony van Dierendonck

Aangezien de meeste shows, jongdierendagen, vergaderingen e.d. zijn afgezegd vanwege het covid-19 virus en de maatregelen die de regering neemt, blijft er weinig over om onze hobby wat betreft shows en samenkomsten van fokker te beleven. Maar toch deze tijd biedt ook nieuwe ideeën.

De Lakenvelder en Vorwerkhoenclub heeft een prachtig initiatief genomen nl. APK-KiP een vrij eenvoudig idee. In plaats dat wij de hoenders/dwerghoenders naar een show brengen om gekeurd te worden komt een keurmeester naar je hoenders om ze te keuren.

Zo gezegd zo gedaan, een hele organisatie voor deze speciaalclub, TOP gedaan en zeker voor herhaling vatbaar. Ik had mij vanzelfsprekend aangemeld en kreeg mijn keuringen toebedeelt voor zaterdag 5 December. Van de LVC vereniging kreeg ik één fokker van grote Barnevelders, één fokker van Hollandse krielen en één fokker van Welsumer krielen toebedeeld.
Bij de fokkers van de Hollandse kriel en de Welsumer kriel heb ik respectievelijk 5 en 6 dieren gekeurd, maar de fokker van de grote Barnevelders had andere wensen. Hij wilde graag uitleg in de brede zin van het woord over voeding, opfok en huisvesting.
Zoals gebruikelijk voor een keuring wordt nog het een en ander nagelezen in de standaard en update ik mijn mijn kennis over voeding natuurlijk. Mijn 40 jaar ervaring als fokker komt hier ook goed van pas om anderen met raad en daad bij te staan.

Wat betreft de huisvesting bij onze Barnevelder fokker was alles prima in orde. Het hok was voldoende ruim voor het aantal kippen en droog, met een met een fijne uitloop op het gras. Over de voeding en de opfok van kuikens had deze fokker nogal wat vragen, deze heb ik zoveel mogelijk kunnen beantwoorden, maar men kan niet alles weten dus zal ik het belangrijkste over de voeding e.d. beschrijven zodat iedereen er zijn voordeel mee kan doen.

De grote Barnevelders van deze fokker werden gevoerd met alleen legmeel. De dieren hadden altijd voer ter beschikking, altijd volle bak. Als gevolg hiervan waren ze, zoals ik voelde, zwaar en te vet. En was het verenkleed dof en zonder glans.

Van Bankivahoen tot produktie- en showhoen.

De pluimveehouderij in Nederland en zeker ook globaal heeft de laatste tientallen jaren van de vorige eeuw een enorme ontwikkeling gekend. Omdat er in ons land zoveel kippen commercieel worden gehouden is er veel bekend over voeding. De productie van vleeskuikens en eieren is een economische factor van betekenis geworden. De ontwikkeling van het pluimvee voeder heeft hiermee gelijke tred gehouden. De hobbymatige kippenfokker/liefhebber kan daar zijn voordeel meedoen. Het voer voor pluimvee is momenteel volledig afgestemd op de leeftijd en de behoeften van de kippen, waarbij de samenstelling van het voer aansluit op het doel, vleeskuikens, legkippen, moederdieren of sierhoenders. Ook is er onderscheid in kuikenopfok voeders voor bepaalde leeftijds groepen, 0 tot 6 weken en 6 weken en ouder.

Figuur 1 Het Bankiva hoen, de basis voor al onze kippen rassen.

Ook zijn er speciale voeders voor sierhoenders waarbij de samenstelling rekening is gehouden met de wensen van de fokkers met betrekking tot bijv. verenkleed (wit), pootkleur ed. Als kippen los in de tuin of weide lopen scharrelen ze het grootste deel van hun voedsel zelf bij elkaar. Het natuurlijke voedsel van kippen bestaat uit granen, zaden, bessen, bepaalde planten, wormen, slakjes, insecten enz.

Figuur 2 Als kippen loslopen scharrelen ze zelf de benodigde voedingsstoffen zelf bij elkaar.

Elke veevoeder fabrikant heeft zijn eigen merkenbeleid en samenstelling van zijn voeding, toch zijn er hierin sterke overeenkomsten. Bij het domesticeren van de wilde kip (Bankiva Hoen) veranderde het dieet nogal, dit werd min of meer aangepast door de mens. Eerst ging men overgebleven etensresten voeren, dit gebeurd nog steeds maar wordt ten strengste afgeraden, dit bevat teveel keukenzout. 2 Gram zout is voor een kip dodelijk.

Grote hoeveelheden van deze etensresten voeren aan onze hobby kippen zal leiden tot vervetting van de kippen, ze stoppen met eieren leggen en zullen daardoor geen nakomelingen meer voortbrengen. Iets wat voor onze hobby een must is nl. voor de productie van eieren en de groei van onze kuikens is een nauwkeurig uitgebalanceerd evenwicht in onze voeding nodig.

Het doel van een evenwichtige voeding is dat de kip blijft voort bestaan. Dit zou voor de hand moeten liggen, maar toch wordt dit nogal eens vergeten en propt men de kip vol, met alle gevolgen van dien. Het doorlopend beschikbaar stellen van voer is af te raden. Geef u dieren zoveel dat ze in ongeveer 20 minuten de bak leeg hebben. Een kip moet altijd “graag” zijn.

Voedingstoffen.

Voeding bestaat uit verschillende voedingstoffen met elk hun specifieke functies die nodig zijn om in leven te blijven, groeien, eieren leggen etc. De belangrijkste voedingstoffen zijn koolhydraten, vetten en eiwitten. Daarbij zijn ook nog verschillende vitaminen, mineralen en sporenelementen van essentieel belang.
In een goed (nauwkeurig) uitgebalanceerd kippenvoer zitten de juiste hoeveelheden die het lichaam van een kip nodig heeft voor:
– opbouw
– het in stand houden
– het herstellen van het lichaam
– een goed verloop van alle lichaamsprocessen
– het benodigde arbeidsvermogen.

Voedingstoffen kunnen we onderscheiden in;
– bouwstoffen

– brandstoffen
– beschermende stoffen.

De **bouwstoffen** bestaan voornamelijk uit eiwitten, mineralen en water. Deze zijn nodig voor de opbouw van het lichaam, botten, spieren en andere weefsels. Tevens zijn deze nodig voor de wederopbouw en herstel van weefsels en cellen(rui, slijtage nagels etc.).
De **brandstoffen** zijn vetten, koolhydraten en eiwitten, deze houden de lichaamstemperatuur van de kip op peil op 42 gr Celsius. En voorzien in brandstof voor zijn activiteiten.
De **beschermende** stoffen zijn vitaminen en mineralen. Deze stoffen heeft het kippenlichaam nodig voor de vertering, de verbranding van voedingsstoffen en de afbraak en uitscheiding van afbraak producten.

De belangrijkste voedingselementen zal ik hier kort omschrijven.
Water
Water speelt een belangrijke rol, het lichaam bestaat voor het grootste gedeelte uit water. Het aandeel water in het lichaam neemt af met de leeftijd.

Leeftijd	embryo	92%
	kuiken	78%
	volwassen kip	65%

Water is een bouwstof, en een oplos – en transportmiddel van voedingsstoffen maar ook van schadelijke stoffen en afvalstoffen en een hulpmiddel voor de regulering van de lichaamstemperatuur.
De kip voorziet in 3 manieren in zijn behoefte aan water.
– opname van (schoon) drinkwater
– water is in voer aanwezig
– bij de verbrandingsprocessen in het lichaam ontstaat water.

Koolhydraten
Koolhydraten zijn organische verbindingen die uit koolstof, zuurstof en waterstof bestaan(zetmeel, suikers, organische zuren en ruwe celstof). Koolhydraten vormen voor kippen een belangrijke energie bron.
Van koolhydraten kunnen beperkte reserves opgeslagen zijn in spieren en lever. Zetmeel is het belangrijkste koolhydraat, dit treffen we belangrijke hoeveelheden aan in verschillende graansoorten.

Eiwitten
Eiwitten vormen een belangrijke voedingsbron voor kippen. Eiwitten worden gebruikt als bouwstoffen voor spieren, organen en veren. Aminozuren vormen de bouwstenen van eiwit. Voor een deel kunnen eiwitten omgezet worden in vet en vormen zo een “voedsel reserve” die aangesproken kan worden indien noodzakelijk.

Vetten
Vetten hebben een belangrijke functie als energie bron. Bij de verbranding van vet tot water en koolzuur zullen warmte en arbeid vrij komen, deze worden gebruikt om de lichaamswarmte op peil te houden en voor het leveren van spierarbeid. Vet is ook de drager van de in olie oplosbare vitaminen.

Het advies aan de fokker in kwestie was dan ook om zijn dieren minder legmeel ter beschikking te stellen. En daarnaast het eenzijdige aanbod van type voer uit te breiden met groenvoer zoals (restanten) sla, wortels en groenvoer. Dit zorgt voor een evenwichtiger voeraanbod voor de kippen. En de kippen zullen zich minder vervelen omdat ze meer moeite moeten doen voor het krijgen van hun eten.

Nawoord van de redactie:
De Lakenvelder en Vorwerkclub heeft het voornemen de APK-KiP aktie in 2022 weer te organiseren. Helaas heeft dit nog geen doorgang kunnen vinden door de maateregelen van de overheid in verband met Corona en de vogelpest. Zodra de dag weer kan doorgaan ontvangt u van ons hiervoor een uitnodiging.

Fokkersdag mahonie roodbruin/dunkelbraun.

Zondag 19 september 2021
Tekst: Arno de Boer
Foto's: Hans Stil

Afgelopen jaar hebben wij (Gertjan en ik) besloten om te gaan proberen onze kleurslag mahonie roodbruin/dunkelbraun in Nederland te laten erkennen. Door alle beperkingen betreffende corona en de vogelgriep van het afgelopen najaar en deze winter zijn hier nog geen ontwikkelingen in. Alles werd steeds uitgesteld en verplaatst en uiteindelijk moesten we nog een jaar wachten. Vervelend maar ook niet meer dan dat. Wel is het fijn om te kunnen vermelden dat er nog 2 fokkers zich bij het project hebben aangesloten, te weten Gerard Timmer en Leon Sanders. Beide zijn met, of dieren of broedeieren, op weg geholpen.

Aandachtig wordt er naar Manfred Muller geluisterd bij de dierbespreking.

Door de vele warme contacten die ik heb met diverse leden/fokkers van de Duitse Barnevelder Club ben ik op de hoogte van enkele fokkers die recent zijn begonnen met deze kleurslag. Deze zijn toevallig allemaal woonachtig in de buurt van Nederland. Er ontstond bij mij een idee om samen met de Nederlandse en Duitse fokkers een fokkersdag te organiseren. De gedachte hierachter is om door samen naar elkaars dieren te kijken en daarover te praten elkaars kennis/inzichten te vergroten. Tevens ontstaat er een netwerk waarin we elkaar kunnen helpen met dieren en/of broedeieren.

Gezellig bijkletsen tijdens de lunch

Om wat balans in de groepssamenstelling te houden, heb ik geprobeerd om uit beide landen een ongeveer gelijk aantal fokkers te krijgen. Allereerst heb ik mijn idee bij Nederlandse collega's neergelegd om hun animo te polsen. Allen waren gelukkig direct positief. Daarna heb ik 4 Duitse fokkers benadert met dezelfde vraag. Hier werd het idee ook met open armen ontvangen. De basis was gelegd. Een achttal fokkers waarvan een groot deel redelijk beginnend, die zich willen ontwikkelen met hun kleurslag. Vervolgens zowel de Duitse als de Nederlandse Barnevelder Club benadert of om ze te informeren en te vragen of er bezwaren waren. Van beide clubs kwam gelijk antwoord gekregen dat ze hier positief achter staan en dat als we voor ondersteuning altijd bij hun kunnen aankloppen.

Drie Mahonie roodbruine hennen, de middelste heeft de juiste kleur, deze hen heeft ook een mooie druppeltekening in de hals.

Vervolgens eerst een Whatsapp groep opgericht om zo met elkaar te kunnen communiceren. Nadat iedereen zich heeft voorgesteld weten we van elkaar wie hij is een wat hij fokt. Uiteraard moest er nog een geschikte locatie gevonden worden die voor iedereen goed bereikbaar zou zijn. Door de anderen te vragen om mee te denken/kijken naar een

Twee Mahonie roodbruine kriel hanen, de voorste haan heeft de juiste kleur. De achterste is te rood

geschikte betaalbare locatie bood één van de Duitse fokkers aan om het bij hem thuis te houden. Hij doet dit jaarlijks ook voor de plaatselijke vereniging en beschikt over een grote garage met meer dan voldoende tentoonstellingskooien en aansluitend nog een ruimte waar we kunnen zitten, praten, eten en drinken. Een perfecte oplossing op een locatie die redelijk centraal gelegen is. De organisatie voor de inwendige mens en voor de dieren zou hij ook voor zijn rekening nemen. Echt fantastisch dat er mensen zijn die dit allemaal willen doen voor mensen die ze nog nooit hebben gezien.

Het idee krijgt steeds meer handen en voeten en mijn enthousiasme groeit. Nooit gedacht dat de organisatie zo voorspoedig zou verlopen. De insteek is om elkaars dieren te bespreken in plaats van te beoordelen. Wat zijn de sterke punten van een dier en hoe kunnen we de mindere punten verbeteren en hoe kunnen we elkaar daarbij helpen.
Ter ondersteuning ben ik op zoek gegaan naar een fokker die deze kleurslag al jaren fokt of heeft gefokt en alle ins en outs kent van deze kleur. Voor zover mijn kennis reikt zijn er in Duitsland 2 mensen die deze al tientallen jaren hebben of hebben gehad. Erwin Neid, inmiddels in de tachtig en woonachtig in Erlangen bij Nürnberg. Gezien de afstand geen reële optie. De andere is Manfred Müller, voorzitter van de Duitse Barnevelder Club en heeft tot voor kort tientallen jaren deze kleur gefokt. Tevens is hij degene die mij destijds aan één van zijn foktomen heeft geholpen en nog ieder jaar bespreken we op de HSS mijn dieren. Via Whatsapp heb ik hem hiervoor benaderd en nog dezelfde dag zegde hij zijn medewerking toe. Voor verdere ondersteuning heb ik nog Jonas Massling gevraagd. Keurmeester en afdelingsvoorzitter van de Barnevelder Club. In de ochtends had hij nog andere verplichtingen maar in de middag sluit hij graag bij ons aan.

De juiste grondkleur bij Mahonie roodbruin

Zo lijken alle ingrediënten aanwezig om een leuke, leerzame en bovenal gezellige dag te kunnen hebben.
Enthousiaste fokkers, een geschikte datum (zondag 19 september), een prachtige locatie inclusief eten en drinken voor zowel mens en dier en deskundige ondersteuning.
Uiteraard moeten we rekening houden met eventuele beperkingen. De dan geldende corona maatregelen zijn nog onbekend, maar er is bewust gekozen voor een kleine setting. Op de locatie hoeft anderhalve meter geen probleem te zijn. Een uitbraak van vogelgriep is niet te voorspellen maar meestal is september vogelgriepvrij. Dan rest ons nog de dieren gezond groot te brengen.

Inmiddels heeft de bruine krielen fokkersdag plaatsgevonden. De foto's die hier geplaatst zijn, zijn van de bewuste dag.

Alle Duitse en Nederlandse Mahonie roodbruine krielenfokkers kijken terug op een geslaagde en leerzame dag.

Over* eieren *alleen is een boek vol te schrijven. Kippen spelen dan ook een zeer belangrijke rol in de wereldvoed-selvoorziening. Zo'n gewoon ding datje elke dag eet zit heel geraffineerd in elkaar en er zijn veel zaken die niet iedereen weet. Aardig om er eens een paar op een rijtje te zetten.

De meeste eieren legt een kip in haar eerste levensjaar. Met het stijgen van de jaren daalt de eiproductie per jaar met ongeveer 20 procent in vergelijking met het voorgaande
jaar. Daar staat tegenover dat het eigewicht in het tweede levensjaar met zo'n 8 procent toeneemt.

Ei-weetjes

Kippen leven ongeveer tien jaar en kunnen tot op hoge leeftijd blijven leggen Een gemiddelde legkip kan wel 320 eieren per jaar leggen. Aan de Cornell Universiteit in de Verenigde Staten werd in de jaren negen- tig melding gemaakt van een Leghorn meteen productie van 1515 eieren in 1650 dagen! Leghennen leven wel veel korter: ze zijn sneller 'uitgeput' door de hogeeiproductie.

Schaaldikte

De eerst gelegde eieren van het seizoen hebben een dikkere eischaal dan de eieren
aan het einde van het seizoen. Eieren van oudere kippen hebben ook vaak een dunnere eischaal dan die van jonge kippen. 's Zomers zijn de eischalen eveneens dunner dan 's winters. Dit komt omdat de eiproductie in de zomer het hoogst is.

EIEREN

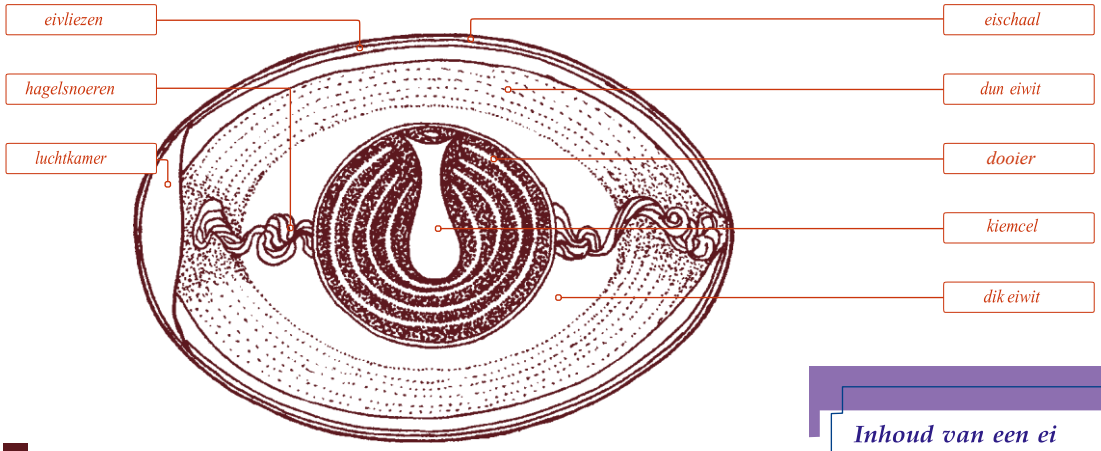

Doorsnede van een ei.

Inhoud van een ei

74% water
12% eiwit
12% vet
1% koolhydraten
1% Mineralen

Vruchtbaarheid

Twee tot drie dagen nadat een hen gepaard heeft, kan ze al be- vruchte eieren leggen. Het sperma van een haan is zeer levens- krachtig en kan in de hen wel veertien dagen blijven leven. Hier houdt een fokker rekening mee. Als hij hanen voor de fokkerij omwisselt, wacht
hij meestal drie weken om zeker te weten dat de eieren zijn bevrucht door de laatste haan.

Eieren kunnen ongeveer tien dagen bewaard en dan toch nog uitgebroed worden, mits dagelijks gekeerd. De bevruchting en bebroedbaarheid van eieren van oudere hennen neemt langzaam maar zeker af. De broedresultaten van relatief kleine of grote eieren zijn minder goed dan die van eieren met een gemiddeld for- maat (4,2 x 5,7 cm) en een gemiddeld gewicht (58 gram). Er is een duidelijke relatie tussen het eigewicht en het gewicht en formaat van eendagskuikens. Hoe groter het ei, hoe groter het kuiken.

Kleur

Kippen leggen over het algemeen witte, crèmekleurige, licht- bruine of donkerbruine eieren. Araucana's, een bijzonder Zuid- Amerikaans ras, leggen lichtblauwe, groene of lichtroze eieren. De eieren van de vrij nieuwe Nederlandse Schijndelaar zijn wit met een lichtblauw waas. De kwaliteit van de eikleur is vaak erfelijk bepaald en hangt voor een groot deel samen met de oorkleur van de kip. Dieren met rode oorlellen leggen meestal (licht)bruine
of crèmekleurige eieren. Kippen met witte oorlellen produceren vaak witte eieren. Kippen van Aziatische oorsprong produceren vooral bruine eieren, terwijl rassen uit landen rond de Middellandse Zee meestal witte eieren leggen.

Versheid

Een vers ei is op twee manieren te herkennen. In de schaal: leg het in een bakje water. Drijft het ei, dan is het oud (er is door verdaMping lucht in het ei ontstaan). Gebroken: een oud ei spreidt zich veel verder uit dan een verse ei, dat op een hoopje blijft liggen.

Vers ei.

Oud ei.

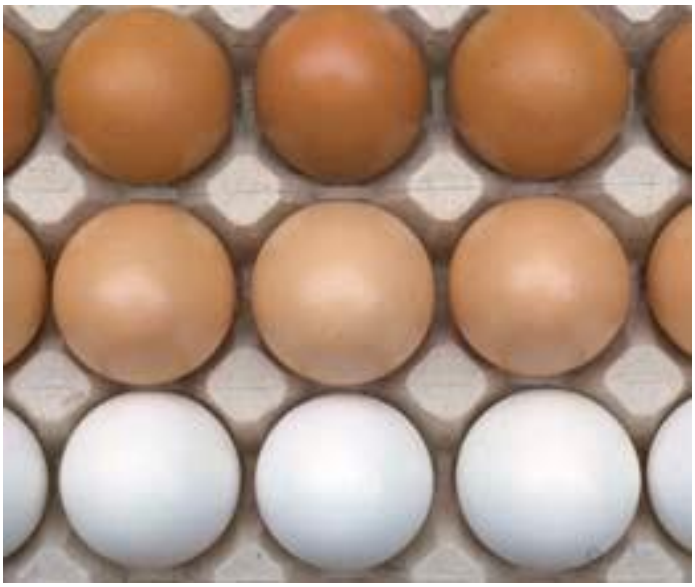

Figuur 3 In de winkel zijn al 3 eikleuren te onderscheiden.

Bewaren

Eieren verliezen tijdens het bewaren of uitbroeden langzaam vocht vanwege de poreuze eischaal. Ze worden dan lichter. Be- stemd voor consumptie kunnen eieren ongeveer 25 dagen op een koele, niet-droge plaats worden bewaard. Daarna nemen de kwa- liteit en vooral de smaak snel af. Uit testen blijkt dat een ei het beste smaakt als het 7-20 dagen oud is. Een vers ei pelt moeilijk en de vliezen plakken nogal aan het eiwit vast.

Natuurlijke leg

Al bij de geboorte van een vrouwelijk kuiken ligt enigszins vast hoeveel eieren van haar verwacht kunnen worden. Naast de erfelijke aanleg daarvoor spelen opfok, voeding, huisvesting en verzorging een belangrijke rol. Als een leghen ongeveer vijf maan- den oud is, zal ze beginnen met eieren leggen. Tenminste, als ze

13-14 uur daglicht krijgt. En het juiste voer, in dit geval legmeel of legkorrel. De leeftijd waarop een hen gaat leggen, varieert per ras. Bij zeer grote rassen kan dat wel zeven maanden of meer zijn. Veel rassen kunnen 150-200 eieren per jaar leggen. Echte legkip- pen kunnen afhankelijk van 'merk' en management ongeveer 320 eieren per jaar produceren.
Kippen leggen vaak series van 30-50 eieren, waarna ze één of enkele dagen rust houden. Hennen die in het vroege voorjaar ge-boren worden, kunnen soms al in het najaar gaan leggen. Dit zijn dan wat kleine eieren. Als de dagen korter worden, stoppen de meeste kippen met leggen om in het voorjaar weer verder te gaan. Die eieren hebben dan een normaal gewicht.

Omstandigheden voor een goede eiproductie:
Goede, ruime huisvesting.
Een leghen van ca. 20 weken, in een goede conditie.
Daglengte/licht minimaal 14-16 uur.
Goed voer: legmeel, legkorrel, scharrelgraan.
Onbeperkt drinkwater.
Redelijke buitentemperatuur.

Eiproductie per ras

Goed leggende Nederlandse kippenrassen	Aantal eieren per hen per jaar
Barnevelder	180
Fries hoen	160
Groninger meeuw	180
Hollandse hoen	180 - 200
Lakenvelder	160
Nederlandse uilebaard	160
Twents hoen	190
Welsumer	160

Goed leggende buitenlandse kippenrassen	Aantal eieren per hen per jaar
Faverolles	160 - 180
Leghorn	200 - 225
Marans	200 - 225
New Hampshire	200
Rhode Island Red	200
Sussex	200
Wyandotte	180

Bevorderen van de leg

Als u kippen wilt gaan houden met de bedoeling veel eieren te rapen, kunt u het beste gewone legkippen aanschaffen. Op de productie is wel enige invloed uit te oefenen. Kippen blijven in de winter gewoon doorleggen als met verlichting de daglengte tot 14 of 15 uur wordt opgevoerd. Ook lijkt het erop dat kippen in zeer schone hokken met schone legnesten meer eieren leggen. De eiproductie is meestal hoger als de dieren uitsluitend met legvoer of legkorrel worden gevoerd en onbeperkt drinkwater kunnen krijgen.
Het kan lonen om van de best leggende hennen één of twee hanen op te fokken en die te gebruiken voor de fokkerij. Als u dit

Figuur 4 Eieren van jonge hennen (bovenste rij) zijn beduidend kleiner dan eieren van oude hennen (onderste rij).

een aantal jaren herhaalt, zal het aantal eieren van jaar tot jaar toenemen. Deze selectiemethode werkt niet alleen voor legkip- pen, maar voor vrijwel alle kippenrassen. Het aantal eieren per hen per jaar kan een selectiecriterium zijn, maar ook het eigewicht kan door de beschreven selectiemethode worden bevorderd. Goed leggende kippen verliezen wel pigment, waardoor na enkele maanden de poten, de snavel en de kopversierselen licht zullen verbleken.

Legbeentjes

Of een kip wel of niet tot leggen in staat is, kunt u controleren door met uw vingers tussen de legbeentjes te voelen. Als de ruiMte van links naar rechts Meer dan twee vingers breed is en de afstand van de legbeentjes tot het einde van het borstbeen (zoalshier afgebeeld) drie tot vier vingers bedraagt, dan legt de kip. Is de ruiMtekleiner dan twee vingerdikten, dan kan ze niet leggen.

Wel of niet aanhouden

Soms moet u bepalen of u overjarige, oudere of gebrekkige dieren wel of niet zult aanhouden. Een belangrijk selectiecriterium is dan de vitaliteit en de eventuele ziektegeschiedenis van de kip. Het is beter om alleen de meest gezonde, vitale dieren aan te houden.

Opvallende zaken bij oude of gebrekkige dieren zijn:
-Sloom en traag gedrag.
- Te laag lichaamsgewicht, waarbij het dier bovendien slap aanvoelt.
- Te bleke pootkleur.
- Duidelijk te dikke of te dunne poten.
- Flauwe ooguitdrukking of een sterk afwijkende oogkleur.
- Te smalle rug en weinig buik- en borstontwikkeling.
- Veel ruwe, dorre of afgesleten veren.
- Laag gedragen, sterk gespreide of te dunne staart en vleugels.
- Te veel gebogen hals, vooral vlak na de kop.
- Kromme of scheve houding.

Als kippen meer dan een van deze gebreken vertonen, worden ze uitgeselecteerd. Van deze dieren is geen goede eiproductie meer te verwachten en bovendien vormen ze een gezondheidsrisico voor de andere kippen.

Legmoment

Als een hen zal gaan leggen, wordt de cloaca groter, worden de kaM en de kinlellen roder en begint het dier in zichzelf te 'praten'. Dit praten bestaat uit allerlei kreunende, MoMpelende ge- luiden. Lichte rassen beginnen Meestal eerder te leggen dan de zwaardere.

Deze hennen gaan niet meer leggen. Als u met dat doel kippen houdt, selecteer deze hennen dan uit. Oneerbiedig worden ze ook wel soepkippen genoemd.

Goede bevruchting van broedeieren een vanzelfsprekendheid of een illusie?

Tekst en afbeeldingen: Barend van de Bruinhorst

Fokken zonder een goede haan lukt niet, laat ik daarmee eventuele twijfel eerst maar even wegnemen. Maar wat is een goede (fok)haan? Uiteraard één die de gewenste ras-eigenschappen vertoont, en natuurlijk zijn werk als haan goed doet. Een optimale bevruchting is bij sommige rassen een probleem. Ieder jaar weer zijn er wel fokkers die klagen dat de fokresultaten wat tegenvallen en soms is een slechte bevruchting een van de belangrijkste oorzaken. Bepaalde ras-eigenschappen zijn niet bevorderlijk voor een optimale bevruchting. Zijn uw hoenders groot en zwaar en de draagkracht van hun relatief kleine vleugels is dan mogelijk onvoldoende zodat de haan zijn evenwicht onvoldoende kan bewaren. Daardoor hebben de sommige hanen veel pogingen nodig om af en toe een succesje te boeken.

Er zijn fokkers die met 50% bevruchte eieren tevreden zijn, soms hebben ze een slecht jaar met nog minder succes. Het is dus belangrijk om alle factoren te optimaliseren.
De fokhaan moet natuurlijk in fokconditie zijn, anders produceert hij geen sperma en dan heeft treden geen zin. Laat je niet voor de gek houden door je haan met het feit dat hij treedt, veel fokkers denken als hij maat treed dat daarmee bewezen is dat hij in orde is maar weet dat hanen die niet in productie zijn zullen toch dikwijls hennen treden.

Hoe kunnen we de hanen in productie te brengen?
Zeker niet door ze te mager en ook niet te vet laten worden. Sterk vermageren door veel groenten te voeren bijvoorbeeld is onverstandig. Veel gevarieerd en vitaminerijk voer hebben ze nodig, dus ook groenten en fruit en kruiden.
Wat tarwekiemolie door het voer mengen kan bijdragen door het hoge E. Vitaminegehalte.
Daglichtverlenging toepassen waarbij je de haan voorsprong geeft op de hennen.
Zorg dat hij gezond is en vooral ook geen parasieten heeft. Zorg bij de zware rassen voor dat de poten in orde zijn. Zoolzweren zien er meestal onschuldig uit, sommige fokkers doen niet de moeite om ze te genezen maar de dieren hebben er wel degelijk last van. Ook bevroren kammen en lellen en tenen zijn nadelig voor de fokconditie. Weet dat dat er bijna geen hanen zijn die echt onvruchtbaar zijn.

Oudere hanen presteren vaak slecht met verhaal erbij over oude hanen die eerst de voorjaarszon moeten zien en dan later in de lente wel zullen bevruchten. Ze nemen de aandacht weg van de soms echte oorzaak: die overjarige hanen zijn nog niet helemaal klaar met ruien. Veel dieren beginnen pas laat in het jaar met ruien.
Dus: fokdieren in de rui optimaal verzorgen, met het beste opfokvoer, flink eiwitrijk, zodat ze optimaal en vlot en snel weer goed in de veren zitten.

Jonge hanen zijn onervaren. Ze komen uit het tentoonstellingsseizoen en hebben nog nooit op een hen gezeten omdat die niet mochten beschadigd worden voor de tentoonstellingen. Ze hebben dus gewoon even de tijd nodig om in het treden te oefenen.

Een haan kan best vaak treden maar hoe minder tijd tussenin hoe minder sperma je krijgt. Uit onderzoek blijkt dat een haan 's morgens bij zijn eerste twee tredingen bijna al zijn sperma verbruikt. Uiteraard wordt er continue sperma bijgemaakt maar omdat hij zo dikwijls treedt is de spermaoverdracht zeer klein. Dat is de reden waarom fokkers soms betere resultaten boeken door de haan apart te huisvesten en hem slechts enkele keren per dag bij de hennen te laten. Zo worden de hennen ook minder beschadigd en belast. Beschadiging van het verenkleed van de hennen, met kaal getrapte ruggen en staarten dus, zijn bij zware rassen met zachte bevedering niet altijd te vermijden.

Figuur 5 Een kippenzadel tegen beschadiging van de rug van de hen door al te enthousiaste hanen.

Ook de achtertenen/sporen van de haan zijn van belang want als die lang en scherp zijn die veroorzaken de lange wonden in de zijkanten van de hen. De oplossing is het vijlen van de nagels zodat ze bot worden.

Dons rijke hanen bevruchten beter als het dons rond de cloaca bij hanen en hennen gedeeltelijk weggeknipt wordt. De haan zit bovenop de hen en ze moeten cloaca op cloaca komen om succesvol sperma over te dragen. Als daar een pak veren tussen zit komt er van bevruchting niks in huis. Dus bij de haan knippen we onder de cloaca het dons korter en bij de hen knippen we het dons boven de cloaca korter.

Houdt er ook rekening mee dat sommige hanenvoorkeur hebben voor bepaalde hennen. Veel hanen hebben één of soms maar enkele hennen die ze veel liever treden dan de rest. Soms zijn oudere hennen erg dominant naar een jonge haan Sommige hanen zijn zo actief in de foktoom dat ze veel te weinig eten en dus geweldig snel conditie verliezen. Zet hem dan af en toe apart zonder dat hij de hennen ziet, hij zal dan veel en gulzig eten en zo houdt je hem op gewicht.

Oudere hanen gaan in de foktoom vaak vervetten. De hennen worden flink gevoerd voor optimale eiproductie en de haan zit daarbij. Sommige hanen hebben meer interesse in het voer dan in de hennen. Dat zijn meestal de hanen die je voor de fok ook al flink op dieet hebt gehad. Vette hanen bevruchten vrijwel niet.

Na dit alles zo gelezen te hebben zou je bijna denken: Help hoe krijg ik nog een bevrucht ei. Gelukkig zij er ook vaak uitstekende resultaten. Sommige rassen zijn wat dit betreft probleemloos. Ik wens iedereen maximaal succes in het komende seizoen met veel bevruchte eieren.

Met de groeten van
Barend van de Bruinhorst

Vogelgriep zorgt voor landelijke ophokplicht en afschermplicht voor hobbyvogels

Dinsdag 26 oktober 2021

Vanwege de vaststelling van hoog pathogene vogelgriep (H5) bij een pluimveebedrijf in Zeewolde is er sinds vanmiddag 26 oktober 2021 12:00 uur een landelijke ophokplicht van kracht voor bedrijfspluimvee.

Wat betekent dat voor hobbyhouders en kleindierliefhebbers?
Eigenaren van hobbyvogels (hoenderachtigen, kippen, watervogels, duiven en loopvogels) moeten zorgen dat hun dieren afgeschermd worden. Dit houdt in dat ze dusdanig gehuisvest worden dat contact met zieke wilde vogels of hun uitwerpselen niet tot nauwelijks mogelijk is. Dit geldt overigens ook voor dierentuinen en kinderboerderijen.

In deze video van de NVWA krijgt u suggesties hoe u bijvoorbeeld hobbykippen kunt afschermen.

https://www.rovid.nl/ezk/nvw/2021/ezk-nvw-20211026-idvqtqwx6-web-hd.mp4

Wat betekent dat voor tentoonstellingen?
Zeer spijtig, maar tot nader orde mogen hoenders, watervogels en loopvogels niet tentoongesteld worden. Wel mogen zoogdieren als konijnen, cavia's, kleine knagers oorspronkelijke duiven en sierduiven tentoongesteld worden.
Afhankelijk van het deskundigen overleg en de onderzoeken van de omliggende bedrijvenzal de Minister aangeven, wanneer het Tentoonstellingsverbod opgeheven is.

Vervoersverbod
In de 10 KM zone rondom het getroffen bedrijf in Zeewolde mogen geen hoenders, eieren, pluimveemest en gebruikt strooisel vervoerd worden. Dat geldt ook voor andere dieren en producten die afkomstig zijn van een bedrijf dat commercieel vogels houdt.

Contact met de overheid
Zowel vanuit KLN als vanuit de overkoepelende organisatie KleindierNed wordt overleg met AVINED en volgende week met LNV over de vogelgriep gehouden. We zullen u via onze nieuwskanalen en site op de hoogte houden. Ook wordt er nu steeds meer de nadruk gelegd om toch te gaan vaccineren tegen Aviaire Influenza, omdat blijkt, dat AI een endemische ziekte geworden is in Europa. Frankrijk heeft besloten om eenden met buitenuitloop al te gaan vaccineren tegen AI.

Meer informatie
Ministerie van LNV | Besmetting vogelgriep bij leghennen op pluimveebedrijfZeewolde: landelijke ophokplicht van kracht
NVWA | Ophokplicht en afschermplicht
Ministerie van LNV | Kaart Zeewolde 10 KM
Rijksoverheid | Actuele ontwikkelingen

Vroeg geselecteerd is half gewonnen ...

Tekst: Ruben Boonen
Dit artikel is eerder verschenen in Het Vlaams Neerhof 1e kwartaal 2009.

Sommigen vinden misschien dat in dit artikel open deuren ingetrapt zullen worden, dat al wat hier staat vanzelfsprekend is... Uit gesprekken met zowel jeugdige, beginnende enthousiastelingen als fokkers met meerdere jaren ervaring blijkt echter dat velen hier vaak nog fouten tegen maken. Ook de dieren met opvallende uitsluitingsfouten die afgelopen seizoenweer in de kooien getoond werden, bewijzen dat verschillende lezers waarschijnlijk iets kunnen opsteken van wat volgt. Zelfs zij die ondertussen in de praktijk meermaals bewezen hebben de "kunst" van het selecteren te beheersen, nodig ik uit om toch dit artikel te lezen. Niemand heeft dé wijsheid in pacht en reacties, opmerkingen of aanvullingen zullen met veel plezier gelezen en eventueel in een volgend Vlaams Neerhof geplaatst worden. Zoals de titel al aangeeft, kan een fokker (of liefhebber) niet vroeg genoeg beginnen met de selectie. Vele fokkers selecteren zelfs op eivorm en -grootte, maar helaas leert de eigen ervaring dat niet elke fokker de luxe heeft om dit te doen. Rassen of bloedlijnen die zeer/te sterk ingeteeld zijn, zullen altijd kleinere eieren leggen dan wanneer je vertrekt van kruisingen van verschillende bloedlijnen of verschillende kleurslagen. Hoe dan ook zullen de meeste fokkers hun gezond verstand gebruiken wanneer de eieren ingelegd worden. Eieren met een te broze schaal of misvormde eieren (te klein, dubbele dooier, ...) worden niet ingelegd, aangezien deze plaats in de broedmachine beteringenomen kan worden door een ei dat kwalitatief wel de moeitewaard is om uit te broeden.

De eerste selectie

Wanneer 21 dagen later de kuikens uitkippen en goed opgedroogd zijn, dient de fokker opnieuw te selecteren. Hoewel vele fokkers, zeker beginnende, nog niet de nodige kennis hebben om de kuikens al op dag één te selecteren op bepaalde raskenmerken, dient er toch minstens gecontroleerd te worden of de dieren anatomisch volledig in orde zijn. Het kan al eens voorvallen dat tussen de kuikens een misvormd dier zit: een sterrenkijker (kuiken met nek naar achter gebogen, zodat de kop op de rug ligt en het lijkt alsof het dier heel de tijd naar boven kijkt), een draainek(een misvorming waarbij de kop niet mooi recht vooruit kijkt, maar constant gedraaid of scheef gehouden wordt), misvormde poten(bv klauwvoetjes, waarbij de tenen niet mooi gespreid worden),snavelmisvormingen, ... De dieren zullen hier zelf veel hinder van ondervinden, als ze de eerste dagen al overleven, dus bespaar hen dit en verlos ze direct uit hun lijden. Controleer vervolgens of de navels goed dicht zijn en of ze allemaal levendig rondlopen. Hou dieren die hier problemen mee hebben goed in het oog en ver- wijder ze indien nodig door ze bv

Figuur 6 kuikens met kromme tenen kunnen beter uitgeselecteerd worden. De oorzaak van deze kromme tenen kan een te warm afgestelde broedmachine zijn, een genetische oorzaak hebben of gebrekkige/onjuiste voeding van de ouderdieren.

apart te zetten. Vitaliteit is iets wat je gedurende de eerste weken zeker goed in het oog moet houden. Het is in de praktijk haast onmogelijk om de kuikenbakken gedurende deze weken virus- of bacterievrij te houden, aangezien de meeste (ouder)dieren drager zijn van verscheidene ziekteverwekkers, zonder hier zelf last van te hebben: de zogenaamde hok-immuniteit. De jonge kuikens zullen deze ook langzaam maar zeker opbouwen. Om ze hiervoor de nodige tijd te geven, is het dus aan te raden om eerst de kuikens te verzorgen en dan pas de ouderdieren om op die manier besmetting zoveel mogelijk te beperken, zeker wanneer de oudere dieren zelf niet 100% in orde zijn. Doordat de dieren enkele weken redelijk dicht op elkaar en vaak in dezelfde bak verblijven, kan de infectiedruk op een gegeven moment zo groot worden dat er een paar kuikens ziek worden. Je zal merken dat dit nagenoeg altijd de niet-vitale, trager groeiende kuikens zijn. Een ziek kuiken blijft echter ziektekiemen uitstoten, waardoor op een gegeven moment de infectiedruk zo hoog kan worden dat ook het afweersysteem van de gezonde kuikens geen weerstand meer kan bieden. Het is in deze periode dat kuikens te maken hebben met typische problemen zoals bv coccidiose, waarbij heel de bak in de problemen komt. Bij de dagelijkse verzorging dient elke fokker er op te letten of alle dieren vitaal zijn, of ze enthousiast komen eten, of er niet toevallig eentje opvallend in mekaar gedoken zit met de ogen dicht, ... Is één van deze laatste het geval, hou dan in het achterhoofd dat één zwak kuiken op een paar dagen tijd een ganse bak broertjes en zusjes kan besmetten en maak dan zelf de afweging wat er best mee gedaan kan worden. Door in het begin de zwakkere achterblijvers er uit te halen en eventueel apart te zetten, kan een fokker zichzelf en zijn dieren veel miserie besparen.

Figuur 7 Kuikens met een afwijking kunnen beter verwijderd worden. In dit geval heeft het kuiken een kruisbek.

Figuur 8 Zwakke en zieke kuikens kunnen beter uit de groep gehaald worden voordat ze de rest infecteren.

Ras specifieke kenmerken

Na selectie op vitaliteit volgt voor een fokker uiteraard het selecteren volgens de rasstandaard. Aan gezien het uiteraard niet te doen is om in één artikel alle specifieke aandachtspunten voor elk ras of elke kleurslag te behandelen, wordt de (beginnende) lezer hiervoor doorverwezen naar de officiële hoenderstandaard of, beter nog, een ervaren fokker die waarschijnlijk maar al te graag een nieuwe enthousiasteling verder zal willen helpen met raad, daad en eventueel betere dieren van zijn of haar geliefde ras. De juiste hulp is in onze liefhebberij minstens zo belangrijk als de juiste fokdieren. De verantwoordelijkheid ligt hier zowel bij de beginnende fokker die contact moet durven nemen met topfokkers binnen het ras, de vereniging die deze contacten moeten vergemakkelijken, als uiteindelijk de fokker die hen op de juiste manier en met veel geduld moet helpen. Want hoe goed je resultaten met je dieren nu ook zijn, ooit is

iedereen begonnen met veel vragen en weinig antwoorden en de meesten herinneren zich waarschijnlijk de helpende hand(en) bij de eerste stappen in onze hobby. Terug naar onze rasstandaard. In tegenstelling tot vitaliteit is het in de praktijk minder gemakkelijk te selecteren op ras specifieke kenmerken. Waar vitaliteit vaak in één oogopslag gecontroleerd kan worden, dient men, zeker bij kuikens onder de lamp, de dieren individueel in de hand te nemen en te controleren op mogelijke ongewenste eigenschappen. Om het jezelf als fokker gemakkelijk te maken, kan je dit best koppelen aan een moment waarop sowieso elk dier één voor één in de hand genomen dient te worden zoals bij het uitmesten van de kuiken-bakken, het ringen van de dieren of het verplaatsen van de dieren vanuit de kuikenbakken naar buiten. Op zo'n momenten krijgt de fokker de kans om zijn of haar kritische blik te werpen op elk dier afzonderlijk en te zoeken naar specifieke fouten. Iets waar veel fokkers (ook niet beginners) het blijkbaar lastig mee hebben is uit te vissen hoe streng men nu juist moet zijn bij de selectie. Vaak laat men bepaalde dieren lopen want "het kan misschien nog iets worden", terwijl je zal zien dat het in de meerderheid van de gevallen toch niets wordt. Deze dieren zo vroeg mogelijk wegdoen, bespaart veel werk, voeder en geld.

5% regel

Er bestaan verschillende denkwijzen over hoe streng je moet selecteren en eentje die in de praktijk verdacht goed lijkt te kloppen en door vele fokkers wordt gebruikt, is de "5%- regel". Van de 100 kuikens die je fokt, zijn er meestal maar 5 écht de moeite om aan te houden voor de fok of met andere woorden: een fokhaan, een reserve-haan en 3 fokhennen is het resultaat van 100 kuikens. Als reactie hierop krijg je vaak dat de fokker in kwestie geen plaats heeft om 100 kuikens te laten lopen, maar hier hebben ze het vaak mis! Voor 100 krielkuikens bv heb je slechts 2 ruime kuikenbakken nodig, op zich niet direct een overdreven grote fokinfrastructuur. Het probleem bij deze fokkers "zonder voldoende plaats" is dat er bij hen 3 maanden later nog 100 dieren zitten, iets wat uiteraard wél veel plaats vraagt. Ze vergeten dus dat er een heel deel dieren vroeger uitgeselecteerd kunnen worden. Het is als fokker heel belangrijk om het doel van het tentoonstellingsfokkken voor ogen te houden, namelijk het proberen om elk nieuw fokjaar dieren te fokken die de rasstandaard beter benaderen dan die van het voorgaande jaar. Dit geldt (of zou moeten gelden) voor iedereen, zowel diegene met dieren van gemiddelde kwaliteit 92 maar ook die met een doorgefokte stam dieren met gemiddeld 95. Vanuit deze benadering moet je je afvragen wat je volgend jaar nodig hebt om het daar opvolgen de jaar nóg betere dieren te hebben. Steeds vooruitdenken dus! Gaan we nu uit van die 100 kuikens, dan wil dit zeggen dat er gemiddeld 50 haantjes en 50 hennetjes tussen zullen zitten. Er van uit gaand dat je met slechts één fok-toom wil fokken het volgende jaar, wil dit zeggen dat je aan 2 hanen uiteindelijk genoeg gaat hebben: een fokhaan en een reservehaan. Aangezien je ook nog de oude fok-haan (en eventueel reservehaan) hebt zitten, is dit ruim voldoende. Merk op dat dit wil zeggen dat je 48 haantjes niét nodig gaat hebben, iets wat je best steeds in je achterhoofd houdt wanneer je de jonge haantjes aan het selecteren bent. Zelfs als je er al 30 twijfelaars uitgegooid hebt om verschillende redenen (vitaliteit, kamfouten, ...), wil dit zeggen dat er nog 18 "te veel" zijn! Je kan deze als fokker laten opgroeien tot in het tentoon-stellingsseizoen, maar dan heb je veel plaats nodig en uiteindelijk zal je daar waarschijnlijk nog de helft van moeten slachten.

Selectie op uitsluitingsfouten

Het allereerste waar je bij hanen zeer streng op kan selecteren, zijn kamfouten. Het is echter opvallend dat men soms toch nog hanen in de kooien ziet zitten met een vorktand die je letterlijk van meters afstand al kan zien. Slecht geselecteerd, want bij enkelkammige rassen kan iemand met zeer goede ogen zelfs de eerste dag al zien of een dier een opvallende vorktand heeft of niet. Zeker als de dieren enkele weken oud zijn en de kammetjes beginnen groeien, kan je goed zien welke kammen regelmatig getand zijn en welke niet.

Figuur 9 Haan met vorktand. Dieren met dit soort kamfouten kan men beter in een zo vroeg mogelijk stadium verwijderen.

Zoals algemeen geweten, is de vraag naar haantjes veel lager dan hennetjes. De meeste kopers hebben graag minstens een trio, al krijg je soms ook de vraag voor een haan met 6 hennen of zelfs 10 jonge hennetjes zonder haan. Zelfs als je enkel trio's verkoopt, wil dit zeggen dat de helft van je hanen (in ons voorbeeld ongeveer 20 hanen) zonder hennen de deur uit moeten. Dit is in de praktijk zeer moeilijk, aangezien er steeds een massa haantjes aangeboden worden die "gratis een goede thuis zoeken". Slachten en dan vooral zo vroeg mogelijk slachten is dus de beste oplossing. Hoewel dit de eerste keer misschien wat lastig is, zal het volgende keer veel gemakkelijker gaan, zeker als je geproefd hebt hoe lekker het resultaat is.

Afhankelijk van de stand van het ras, kunnen ook de hennetjes met de meest onregelmatige kammen al vertrekken naar gewone liefhebbers. Deze dieren zullen namelijk op tentoonstelling enkele predicaten verliezen juist omwille van deze kam en slechts weinig fokkers zullen zo'n dier in de fok-toom plaatsen. Denken we bv aan onze 100 kuikens van in het begin, dan wil dit zeggen dat zelfs als er10 hennen zijn met zeer onregelmatige kamtanding, dat er nóg 40 hennen over zijn om je fokdieren uit te kiezen. Het voordeel van vroeg selecteren is dat je ook beter kan inspelen op de vraag van de liefhebbersmarkt. Verschillende fokkers zullen al mee gemaakt hebben dat ze in het vroege voorjaar gecontacteerd worden doormensen die op zoek zijn naar "wat raskipjes". Blijkbaar krijgen veel beginnende liefhebbers met het kriebelen van de lente ook ineens zin om kippen te houden. Helaas hebben de meeste fokkers dan nog niets dat kan vertrekken, ofwel omdat de dieren te jong zijn, maar vaak ook omdat te lang gewacht wordt met selecteren. Heb je echter wel al enkele hennetjes (en eventueel een paar haantjes) uitgeselecteerd, dan ben je er gegarandeerd snel vanaf.

Aangezien de jonge dieren nog niet veel gekost hebben, kan je de verkoopprijs ook makkelijk 5 euro per dier lager houden, wat het voor de liefhebbers enkel maar aantrekkelijker maakt. Op die manier kan je als fokker meer plaats creëren voor de dieren die eventueel wél kunnen uitgroeien tot kampioenen, want hoe minder dieren per oppervlakte, hoe minder problemen (hokken sneller vuil, ziekten, verenpikken, ...) en dat komt de potentiële kampioenen uiteraard alleen maar ten goede. Krijg je ze niet verkocht, dan blijf je met een hoop overtollige dieren in de zomer zitten. Aangezien de potentiële kopers met hun hoofd, vaak letterlijk, ergens anders zitten tijdens de vakantieperiode, is de vraag naar kippen op dat moment eerder beperkt. In deze periode zullen de jonge dieren zeer snel groeien, waardoor de hokken al snel overvol geraken en het warme weer of de zomerbuien maakt het verzorgen van zo'n bende dieren niet direct gemakkelijker. Hoe vroeger je dieren uit selecteert en te koop zet, hoe sneller ze vaak

weg zijn, en hoe beter dus! Bij de andere kamvormen moet je als fokker vaak wat langer wachten voor uitsluitingsfouten gedetecteerd kunnen worden. Zo zal een kleine zijsprank (enkele kam / rozekam) of een ingegroeid kam-uiteinde (rozekam / erwtenkam) pas later merkbaar zijn dan een opvallende vorktand. Dit praat echter niet goed dat volgroeide dieren met zulke fouten toch in de kooi geplaatst worden! Zelfs foutieve kamvormen worden soms geshowd (vorig jaar nog waargenomen bij enkele Belgische vechters), iets wat je als fokker zeer veel voeder kost, zonder dat het ooit iets zal opbrengen. Het is dus belangrijk om hier zo vroeg mogelijk voldoende aandacht aan te besteden. Ook hier ligt de verantwoordelijkheid van de kleinveevereniging, die de beginnende liefhebber voldoende moet informeren en begeleiden, want blijkbaar worden sommige fokkers hier te weinig in geholpen.

Figuur 10 Probeer dit te voorkomen

Wie selecteert er: fokker of keurmeester??

Iemand die schijnbaar meer dan de helft van zijn dieren laat uitgroeien om dan de volledige bende op een aantal tentoonstellingen in te sturen, zodat uiteindelijk op basis van "het gemiddelde predicaat per dier, gegeven door verschillende keurmeesters" te beslissen wat nu mag blijven en wat niet, wordt niet op de juiste manier door zijn of haar club ondersteund. Het kan natuurlijk ook aan de fokker zelf liggen, want een dier blijven insturen in de hoop dat het na 3 nullen misschien toch eens iets anders zal halen, heeft waarschijnlijk niets met de begeleiding te maken...

Er zijn fokkers die minder belang hechten aan de selectie op kamkenmerken en in een aantal gevallen is dit zeker te begrijpen. Bij een aantal rassen is het al een uitdaging om een dier met ZG type voor te brengen. Het spreekt voor zich dat men zich niet direct op de kleinste kamdetails moet gaan focussen, want type primeert uiteraard op alles. Op zich vormt een vorktand trouwens niet noodzakelijk een probleem in de fokkerij. Eigen ervaring leert dat van een bijgekochte haan met vorktand (en verschillende andere rastypische fouten) drie dochters een 96 kunnen halen, mits voldoende aantallen kuikens fokken en strenge selectie uiteraard. Soms moet men roeien met de riemen die men heeft.

Anderzijds moet men er over waken dat sommige kamfouten na een tijd niet als kenmerkend voor je eigen bloedlijn (onlangs een fokker gehoord die zijn dieren herkende aan een vallende derde kamtand) of zelfs een "raskenmerk" worden. Fokt men een voldoende groot aantal kuikens, dan is de kans groot dat er een kwalitatief evenwaardig dier tussen zit dat dit kamprobleem niet heeft en dus zowel voor tentoonstellingen als voor de fok meer waard is. Soms hoort men als raad dat men "eerst moet metselen en dan pas schilderen", waarbij men bedoelt dat eerst type komt en dan pas kleur/tekening. Bij rassen, kleurslagen of bloedlijnen waar type nog niet op punt staat, is dit zeker waar. Een dier dat op type geen ZG haalt, zal nooit met een 96 of hoger beloond worden, dus als eerste dien je daaraan te werken. Wanneer je echter met een redelijk doorgefokte stam met ZG type zit (zelf gefokt of dankzij een collega-fokker), kan men al op zeer jonge leeftijd ook op kleur beginnen selecteren. Vanaf het

definitieve verenkleed begint door te komen, kan men de dieren al onderling beginnen vergelijken. Zoals hoger al aangehaald, is er minder vraag naar haantjes en aangezien uit ons voorbeeld bleek dat er 48 haantjes mochten vertrekken, kan ook hier weer streng geselecteerd worden. Ook bij de hennen kan men, afhankelijk van het ras en de kleurslag uiteraard, al streng selecteren. Het is beter om met een hen minder te fokken dan met een mindere hen te fokken, wat dit dier uiteraard niet minder geschikt maakt voor de gewone liefhebber.

Bij elke kleurslag zijn er wel een aantal typische fouten, zoals bv kwartelkleurige hennen die overtekend zijn, zilveren haantjes met wat roest in de schouders, buff of geelzwartstaart dieren die te rood zijn of teveel tekening laten zien, blauwe dieren met teveel zwart, berken dieren met te weinig tekening in de hals of op de kop, onregelmatige grondkleur bij effen dieren. Ook hier weer is ras- en kleurslagspecifieke kennis vereist. Een fout die bij veel rassen voor komt, is depigmentatie of de zogenaamde "schimmel" in de bevedering, waarbij, voornamelijk in de slag pennen, sommige delen van het gevederte grijze of witte vlekken laten zien. Men vraagt zich dan af aan wat het ligt: genetica, voeding, iets anders, ... Eigenlijk zou je hier als fokker niet van moeten wakker liggen: de broertjes of zusjes die het niet hebben, maken kans om meer te halen, aangezien ze op dit vlak al geen predicaat zullen verliezen. Waarom zou je zo'n dier dan in je eigen hokken laten uitgroeien?

Na selectie op vitaliteit en vroeg-selecteerbare kenmerken (zeker uitsluitingsfouten, maar vaak ook kleurfouten), is normaal gezien al een heel aantal dieren vertrokken, hetzij naar liefhebbers, hetzij richting diepvriezer. In principe kan men de 100 oorspronkelijke kuikens zo selecteren dat op een leeftijd van 12 weken nog maximum een haan of 10 en een hen of 20 overblijven. Deze kan men verder laten uitgroeien en zien hoe hun type evolueert. Met de jaren zal de ervaring wel komen om ook bij jongere dieren reeds te zien of het juiste type er in zit of niet.

Figuur 11 Teveel dieren in een hok geeft vaak gezondheids- en gedragsproblemen.

Zoals je ziet, blijven er van de 100 kuikens na 3 maanden nog slechts 30 dieren over. Het opvallende is dat de fokkers die "geen plaats hebben voor 100 kuikens" op datzelfde moment ook nog (minstens) 30 dieren hebben zitten, zelfs al zijn ze begonnen met30 kuikens. Het verschil is echter dat de fokker met 100 kuikens kwalitatief veel sneller vooruit zal gaan, dat hij/zij veel meer dieren met verschillende fouten heeft gezien en dus sneller zal leren waar hij/zij op moet letten in zijn ras en dus veel sneller een "kenner" wordt.

De voor en nadelen van vroeg selecteren

De voordelen van vroeg selecteren zijn dus legio:

Meer plaats in de rennen (beter voor gras/planten, minder geurhinder, ...)

• Minder last van overbevolking- problemen (ziekten, verenpikken,...)

• Minder werk (voederen, uitmesten, ...)

• Gemakkelijker dieren verkocht krijgen in het voorjaar

• Ervaring met meer dieren en dus sneller je ras leren kennen

Het enige nadeel is dat er misschien per ongeluk een goed dier (bijvoorbeeld een hen met alles ZG, maar mindere kam) bij een liefhebber terecht komt. Voor die liefhebber is dat, als hij/zij er tenminste oog voor heeft, uiteraard een voordeel en wie weet is op deze manier weer iemand warm gemaakt voor het fokken van raskippen! Voor de fokker geldt anderzijds “wat niet weet, niet deert”, dus of we hier van een echt nadeel mogen spreken, laat ik in het midden. Hoewel het tussen de regels staat, lijkt het me tot slot toch aangewezen om te benadrukken dat iemand die deftige fokdieren wil kopen dus niét dieren van zo’n eerste selectierondes moet kopen! Wanneer uit de advertentie blijkt dat het gaat om dieren van slechts 6 tot 12 weken oud, mag men niet verwachten dat de dieren minimaal kwaliteit 94 hebben., zeker niet als het gaat om zeldzame rassen waar dit eerder een doel dan een gemiddelde is. Een verontwaardigde e-mail van een fokker waarvan achteraf bleek dat hij al meerdere jaren fokervaring had, is het bewijs dat velen zich hier niet van bewust zijn...

Aan allen een goed fokseizoen vol selectieplezier gewenst!

Stelling van de Barnevelder,

Tekst: Cor Ammerlaan.

Er zijn keurmeesters die op de beoordelingskaarten op onze shows aangeven dat de beenstelling niet hoger mag zijn. Met andere woorden is aan de hoge kant. Vaak hebben juist deze dieren een heel goede beenstand. De Barnevelder is opgebouwd uit meerdere rassen. Met name de Brahma de Orpington, de Cochin en vooral ook de Langshan.

Figuur 12 Witte Langshan, bekend vanwege hun hoge stelling

Ook gewone boerenkippen en ook Indische vecht-hoenders (de dubbele zoming) hebben bijgedragen. In 1900 waren het vooral zwarte dieren die gehouden werden, nu zijn ze er bijna niet meer. Het ging tenslotte om een groot bruin ei waarvan er veel gelegd werden. De variatie in type-bouw en kleur was nog groot. Rond 1900 werd de grote Langshan hier nog veelvuldig gehouden als legkip, nu is deze kip bijna vergeten. In het blad Avicultura van 1921 staan een aantal prijswinnende Barnevelders die duidelijk hoger gesteld staan dan de huidige winnaars. De door van Gink getekende Barnevelders geven een lagere beenstand aan als de Barnevelders van 1921. Het is jammer dat we het hoger gestelde type hebben losgelaten. Hierdoor zijn onze dieren teveel op andere rassen gaan lijken. Zoals de witte New Hampshire, deze wordt in Nederland niet erkend omdat deze dan gelijk is aan onze witte Barnevelder. Bij het oorspronkelijke type was dit zeker niet het geval geweest. Piet Bakker (broer van Henk) heeft van het Europees kampioenschap in Wels een witte New Hampshire haan mee genomen. Deze haan is ingekruisd in het witte Barnevelderbestand. Dit leverde een mooie witte kip op, met een wat losse bevedering en poten die direct aansloten op de halve cirkel van het onderlichaam. Met deze dieren werden heel goede beoordelingen behaald.

Figuur 13 Tekening uit 1920 gemaakt door Van Gink, van enkel gezoomde Barnevelders. Wat opvalt zijn de stelling en de volledige staart van de haan.

Met 4 witfokkers werd een clubje gevormd, welke 3 x per jaar bijeenkwamen om de voortgang te bespreken en de jonge dieren te beoordelen. Deze groep besloot om te pogen terug te gaan naar het oorspronkelijke type. Het plan was om een hoger gesteld dier met een strakkere bevedering en verder naar de standaard terug te fokken. Er moest hiertoe een grote witte Langshan haan gevonden worden. Dit was niet eenvoudig. Via de voorzitter van de Duitse Langshan club werd een exemplaar gevonden. De uit deze combinatie gefokte dieren werden door de keurmeesters verschillend ontvangen. Een aantal vonden deze dieren te hoog gesteld, maar anderen waren enthousiast, en spraken van verbetering. Er werden goede en soms mindere uitslagen behaald. Maar in Duitsland werden er 97+ 98 punten behaald op de clubshow waaraan we nog steeds deelnemen.

Figuur 14 Fraaiste Barnevelder van de show. Witte hen groot, 97 punten. Inzender: C.M. Ammerlaan.

Daarnaast werden we in 2013 In Barneveld overall Europees kampioen met een witte hen van in totaal 323 ingezonden Barnevelders. Een kampioenschap waaraan heel veel leden van de Duitse en Nederlandse Barnevelderclubs deelnamen. De Duitse Barnevelderclub met meer dan 600 leden Is veel groter als de Nederlandse. Er staat zelfs een afbeelding van een van onze kippen in het Barnevelderreport 2013 van de Duitse club. Het blijkt dat de Nederlandse keurmeesters niet op een lijn zitten wat betreft de beenstelling. Dit is jammer, want juist een hogere beenstelling maakt de Barnevelder specifiek.

Er moet sprake zijn van het wijnglas-model, of anders gezegd de dijen moeten royaal uitsteken. Keurmeester Hendrik Timmer is specialist op de Barnevelder en ook van mening dat de

Figuur 15 Afbeelding uit de presentatie van Hendrik Timmer gegeven op de laatste ALV. Hier is duidelijk het verschil tussen goed en te laag gesteld te zien.

Barnevelder niet te laag gesteld mag zijn. In Duitsland zijn de Barnevelders en zeker ook de krielen hoger gesteld als in Nederland. De tekening van van Gink is heilig verklaard maar verdient nu aanpassing. Het zorgt voor verwarring bij de keurmeesters. Ook op andere tekeningen van van Gink zie ik dat soms type en bouw niet goed zijn weergegeven. Hoe goed deze tekeningen ook gemaakt zijn. Het heeft een reden dat onze beste fokkers dieren ophalen in Duitsland. Bij onze bezoeken aan de Duitse shows hebben we de tekeningen van van Gink trots rond gedeeld. Men was niet erg onder de indruk, en ging de eigen weg. (mee eens)

10 Geheimen van topfokkers voor beter broedresultaten

17/03/2016

Er zijn veel redenen waardoor je broedresultaten tegen kunnen vallen. Soms sterven de kuikens af in het ei, het kan ook gebeuren dat de eieren van slechte kwaliteit zijn en daardoor helemaal niet ontwikkelen. We hebben met veel bekende kippen fokkers gepraat en al hun geheimen gebundeld in dit overzicht.
Het uitbroeden begint met goede broedeieren. Zonder goede broedeieren is de kans op een goede uitkomst stukken kleiner.

Figuur 16 Misvormd ei door IB (Infectieuse Bronchitus)

1. Goede ouderdieren.
De beste start maak je met gezonde en niet te oude hennen en een goede gezonde onverwante haan die jong en vitaal is. Er mogen niet te veel hennen bij een haan anders kan de haan de hennen niet goed bevruchten. Voor de beste foktomen zet je maximaal 5 hennen en 1 haan bij elkaar om zo te zorgen voor een goede bevruchting. Te weinig hennen bij een haan is niet goed oor de hennen omdat een haan meerdere keren per dag treed en dat zou op den duur wel erg zwaar voor de hen zijn.
Na één keer treden kan een hen tot 2/3 weken bevruchte eieren leggen. Dit kan van belang zijn bij het apart zetten van een toom en eventueel wisselen van haan.

2. Selecteren van broedeieren.
Het is ook belangrijk dat je goede broedeieren uitzoekt waarmee je gaat broeden. De eieren moeten een goede vorm hebben, zoals normale eieren. De ideale verhouding tussen de breedte en de lengte van een ei is: 3:4 wat overeenkomt met een vormindex van 0,75 of 75%. Een ei met een vormindex van kleiner dan 72% noemen we een lang ei, en bij een vormindex van meer dan 79% spreken we van een rond ei. Die vorm is belangrijk omdat die precies past bij de vorm van een opgevouwen kuiken. Kuikens hebben meer moeite uit het ei te komen bij eieren met een te kleine of te grote index. Te kleine, te grote, te lange en te ronde eieren vallen dus af. Ook eieren met een slechte/dunne schaal dient men niet in te leggen.

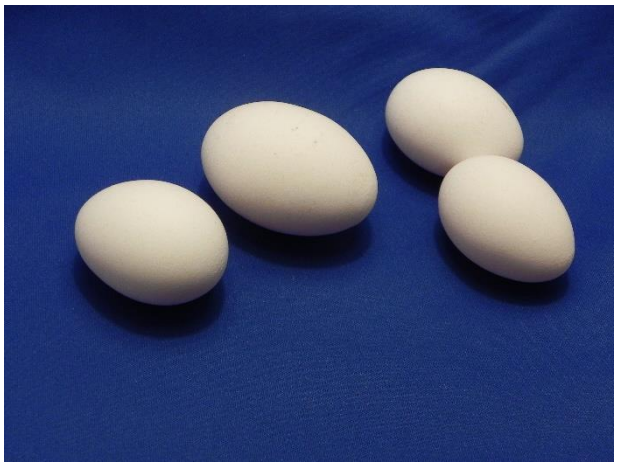

Figuur 17 Het grote ei in het midden heeft waarschijnlijk een dubbele dooier.

3. Vieze eieren
Vieze eieren kunnen beter niet gebruikt worden als broedei. Als je met de eieren wilt gaan broeden mag je ze niet wassen omdat je zo het beschermende laagje, dat van nature op het ei zit, verwijderd. Hierdoor krijgen bacteriën de kans om het ei van buiten af binnen te dringen,

waarmee de kans op afsterven van het jonge kuiken vergroot wordt. De broedeieren niet wassen is ook geen optie, de mest die op deze eieren zit kan ziekte kiemen bevatten waardoor de kuikens ziek kunnen worden.

4. Scheurtjes in de broedeieren

De broedeieren mogen geen scheurtjes of barstjes hebben want dan komen ze niet uit. Daarom het slim om ze voor het broeden te schouwen, zo kun je zien of er scheurtjes in de schaal zitten. Door deze selectie vallen slechte eieren af voor het broedproces ipv erna. Dit kun je doen door in een donkere ruimte een schouwlamp tegen het ei te houden en aan alle kanten te kijken of er scheurtjes in de schaal zitten. Als je in de schaal een scheurtje ziet, kun je het ei niet meer als broedei gebruiken, want dan komt het niet meer uit.

Figuur 18 Ei met zichtbare beschadigingen.

5. Broedeieren merken

Als je broedeieren wilt merken zodat je bijvoorbeeld weet van welke foktoom de eieren zijn en hoe oud ze zijn, dan kun je dit altijd het beste met een potlood doen op de stompe kant van het ei (waar de luchtzak in het ei zit). De inkt uit stiften en pennen kan giftig zijn doordat het in het ei trekt vanwege de poreuze schil.

6. Bewaren van broedeieren.

Je kunt de eieren het beste bewaren in een ruimte waar de temperatuur ongeveer 10/14 graden is en waar de luchtvochtigheid niet te laag is. De kelder is bijvoorbeeld een prima bewaar plaats. Het bewaren van de broedeieren is het belangrijk dat ze elke dag gekeerd worden, dan plakt de dooier niet vast aan de schaal. Broedeieren kun je max. 14 dagen bewaren, daarna gaat de kwaliteit erg achteruit. Als je de broedeieren hebt vervoerd kun je ze het beste 24 laten rusten voor je ze in de broedmachine legt.

7. Broedmachine klaarmaken

Dit is misschien wel de meest gemaakte fout onder beginnende broeders. Voor je de eieren in de broedmachine legt is het belangrijk om te zorgen dat de temperatuur in de broedmachine is

ingesteld op de juiste temperatuur en dat deze stabiel is. Het is verstandig om de machine 4 uur te laten draaien voor de eieren er in gaan. Hierdoor heeft de broedmachine de kans om alles in de broedmachine te verwarmen tot de gewenste temperatuur. Als je de eieren in de broedmachine legt is dat een enorme massa om op te warmen. Hierdoor daalt de temperatuur in de broedmachine even. Het is heel belangrijk om niet aan de thermostaat te draaien om dit te corrigeren. Je kunt het beste rustig wachten tot de broedmachine zelf terug op temperatuur komt. Dit kan beste een paar uur duren.
Als je de broedthermostaat op dit punt bijstelt, gaat de temperatuur schommelen en misschien zelfs pieken, waardoor het ei zicht niet meer kan ontwikkelen en afsterft. Het is niet erg als de broedmachine heel even een te hoge temperatuur heeft. De broedmachine verwarmt in eerste instantie alleen de lucht en niet direct de eieren.

8. Luchtvochtigheid
Voor de enthousiaste broeder. Misschien heb je er al wel eens van gehoord, een broedei moet 15% in gewicht afnemen tijdens het broedproces. Gebeurd dit niet dan wordt de kans dat het kuiken uitkomt snel kleiner.
Veel mensen sturen de luchtvochtigheid tijdens het broeden op basis van de hygrometer. In de regel zou je kunnen stellen dat de eieren 15% afvallen als je de eerste 18 dagen broed met een luchtvochtigheid van 40-50% en de laatste 3 dagen met een luchtvochtigheid van 70%. Hoe meer de gewichtsafname afwijkt van 15%, hoe slechter de uitkomst zal zijn. De gewichtsafname kun je bepalen door om de paar dagen het ei te wegen. Dit kun je doen met een speciale eierweegschaal of een gevoelige (elektronische) keukenweegschaal.
Meestal vragen alle eieren het zelfde, of ze hebben meer vocht nodig of ze hebben minder vocht nodig. Het kan ook zijn dat je al precies goed zit, dan hoef je niks te doen.

9. De uitkomst
Je kunt kuikens die moeite hebben met het uit het ei komen beter niet helpen. Als ze wel geholpen worden blijven het altijd zwakke kuikens/ kippen.
Vanaf ongeveer de 20e dag gaan de kuikens de schaal aanpikken. Voor de uitkomst van de eieren zie je de eieren een beetje schommelen. Op de punt van de snavel groeit een klein scherp hoorntje, de zogenaamde "eitand". Hiermee prikt het kuiken op de 20^{e} dag door het binnenste membraam heen en gaan de longen functioneren. De "eitand" valt enkele dagen na de uitkomst er vanzelf af. Spoedig zal het kuiken door de schaal heen pikken, zodat het lucht van buiten af kan krijgen. Als het kuiken eenmaal door de schaal heen gepikt heeft kan het wel 3 tot 24 uur duren voordat hij verder gaat.

In deze tijd kan hij wennen aan de lucht van buitenaf, zijn reserves opmaken en op krachten komen voor dat het uitkomt. Probeer het kuiken daarom beter niet te helpen om uit de schaal te komen, hij heeft de tijd nodig om te wennen. Na een rustperiode van 3 tot 8 uur gaat het kuiken zich draaien in het ei en tikt telkens een stukje schaal weg. Na ongeveer 3/4 rond te zijn begint het kuiken te duwen en kracht uit te zetten, zodat het ei openbreekt en het kuiken uit het ei kan kruipen. Als het kuiken er uit komt is hij nat en ligt vermoeid en uitgeput

op de grond, na enige tijd begint het te piepen, probeert zich te bewegen. Na het verstrijken van de uren zie je het kuiken opknappen.

10. De eerste uren na uitkomst

Als de kuikens uit het ei zijn gekomen, kun je ze het beste in de broedmachine laten tot ze helemaal opgedroogd zijn. Dit duurt soms wel 24 uur. Daarna kunnen ze in een opfokkast of bak in 7 weken opgroeien tot grote kippen.

Figuur 19 kuikens onder een warmteplaat

Als de opfokkast niet voorzien is van een ingebouwd warmte systeem kun je kiezen om de kuikens warm te houden met een warmtelamp of -plaat. De meeste fokkers gebruiken warmteplaten omdat het natuurlijker is voor de kuikens. Hieronder vind je de voordelen op een rijtje:

De platen geven geen licht af waardoor de kuikens een goed dag en nacht ritme ontwikkelen

De warmteplaat kan met de verstelbare pootjes zo ingesteld worden dat de kuikens met hun ruggetjes net de warme onderkant van de plaat aan kunnen raken.

De platen zijn veel energie zuiniger

Bij het gebruik van een warmteplaat is het belangrijk om minstens net zoveel ruimte zonder als met plaat te hebben. Bijvoorbeeld, als je een plaat hebt van 30x30 cm moet de bak minstens 30 x 60 cm zijn.

De pootjes van de plaat kun je elke week omhoog zetten en de afstand tussen de onderkant van de plaat en de ruggen van de kuikens vergroten. Door dit te doen kunnen de kuikens langzaam wennen om zichzelf op temperatuur te houden en zo krijg je gezonde en sterke kuikens.

Dit artikel verscheen eerder op de website van Kleinveeservice.nl

Figuur 20 kuikens onder een warmtelamp

Impressie van de hoenders op de Duitse Haupt Sonder Schau in Effelder (D)

Foto's en tekst door: Hans Stil en Henk bakker

De Hauptsonderschau van de Duitse Barnevelderclub werd in Frankenau (Hessen) georganiseerd op 16 en 17 oktober 2021.

Ondanks de corona pandemie werd in oktober 2021 de Hauptsonderschau van de Duitse Barnevelderclub in Frankenau gehouden. Hier ziet u een aantal foto's van de jaarlijkse Duitse hoofd show. Deze show is de belangrijkste show voor de fokkers uit heel Duitsland. Hier laten ze hun beste dieren zien. Een aantal van deze dieren zijn voor u gefotografeerd zodat u een indruk krijgt van de Duitse Barnevelders.

Ingeschreven waren 647 dieren waarvan 231 grote Barnevelders en 416 krielen. Als we de terughoudendheid van de fokkers i.v.m. corona in acht nemen, is dit een goed resultaat te noemen. Door 4 Nederlandse inzenders werd er aan deze show deelgenomen t.w. Hans Stil, Arno de Boer, Gert Verhoef en Henk Bakker. Frankenau ligt ongeveer 380 kilometer van Utrecht.

Ingeschreven werden:

Grote Barnevelders

Dubbel gezoomd	29 hanen	58 hennen
bruin blauw dubbel gezoomd	2 ,,	3 ,,
zilver zwart dubbel gezoomd	5 ,,	7 ,,
Mahonie roodbruin	5 ,,	8 ,,
zwart	17 ,,	36 ,,
wit	16 ,,	32 ,,
blauw	4 ,,	9 ,,

Kriel Barnevelders

Dubbel gezoomd	48 hanen	102 hennen
bruin blauw dubbel gezoomd	12 ,,	16 ,,
zilver zwart dubbel gezoomd	14 ,,	23 ,,
Mahonie roodbruin	16 ,,	27 ,,
zwart	33 ,,	56 ,,
wit	16 ,,	30 ,,
kernfarbig	6 ,,	8 ,,
AOC blauw	2 ,,	7 ,,

Figuur 21 Een overzicht van de show

De hele wedstrijd stond in het teken van corona. Er werd geen officiële opening met toespraken gehouden. Voor toegang tot de expositie ruimte moest men over een 3G bewijs beschikken. Voor de fokkersavond over een 2G bewijs. Ook hier geen toespraken, maar alleen de prijsuitreiking. Dit betekende dat Hans en Arno en partner niet bij de prijsuitreiking konden zijn en Hans zijn ereband niet in ontvangst kon nemen. Desondanks was een bezoek aan deze show de moeite waard.

Beste grote dubbelgezoomde haan, U 97, eigenaar comb Hansen/Petersen

Beste grote dubbelgezoomde hen, U 97, eigenaar Daniel Berghorn

Beste grote blauw dubbel gezoomde haan ZG 95, eigenaar comb Hansen/Petersen

Beste grote blauw dubbel gezoomde hen ZG 95, eigenaar comb Hansen/Petersen

Beste grote blauwe haan ZG 94, eigenaar Lina Hollinderbaumer. De paarse kleur van de ring laat zien dat de inzending van een jeugdlid is

Beste grote blauwe hen F 96, eigenaar Lina Hollinderbaumer. De paarse kleur van de ring laat zien dat de inzending van een jeugdlid is.

Beste grote donkerbruine haan ZG 94, eigenaar Erwin Neld. Deze kleurslag heet bij ons Mahonie roodbruin.

Beste grote donkerbruine hen U 97, eigenaar Erwin Neld. Deze kleurslag heet bij ons Mahonie roodbruin.
.

Beste grote witte haan ZG 95, eigenaar Wilred Schlomer.
.

Beste grote witte hen U 97, eigenaar comb Berghaus.
.

Beste grote zilver dubbelgezoomde haan F 96, eigenaar Helmut Schulze.
.

Beste grote zilver dubbelgezoomde hen ZG 95, eigenaar Helmut Schulze.
.

Beste grote zwarte haan U 97, eigenaar Waldemar Muller.

Beste grote zwarte hen U 97, eigenaar Dirk Balz.

Beste kriel dubbelgezooms haan U 97, eigenaar Manfred Muller.

Beste kriel dubbelgezoomd hen U 97, eigenaar Manfred Muller.

Beste kriel blauw dubbelgezoomd haan U 97, eigenaar Ralf Elfers.

Beste kriel blauw dubbelgezoomd hen F 96, eigenaar comb Wesp/Klatt.

Beste kriel donker bruin haan F 96, eigenaar Erwin Neld. Deze kleurslag heet bij ons Mahonie roodbruin.

Dit nieuwsgierige aagje wilde niet meewerken aan de fotosessie. Ze is wel de beste kriel donker bruin hen U 97, eigenaar Dirk Neumann. Deze kleurslag heet bij ons Mahonie roodbruin.

Beste kriel zilver dubbelgezoomd haan F 96, eigenaar Frank Rodiger.

Beste kriel zilver dubbelgezoomd hen U 97, eigenaar Manfred Muller.

Beste kriel kernfarbig haan ZG 95, eigenaar Gunter Zanner. Deze kleurslag is in Nederland niet erkend.

Beste kriel kernfarbig hen F 96, eigenaar Gunter Zanner. Deze kleurslag is in Nederland niet erkend.

Beste kriel wit haan U 97, eigenaar Comb. Homrichhausen.

Beste kriel wit hen U 97, eigenaar Stefan Wanzel.

Beste kriel blauw haan G 92, eigenaar Heinrich Brockmuller. Deze haan is ingezonden in de AOC klasse.

Beste kriel blauw hen F 96, eigenaar Heinrich Brockmuller. Deze hen is ingezonden in de AOC klasse.

Beste kriel zwart haan U 97, eigenaar comb Homrichhausen.
.

Beste kriel zwart hen U 97, eigenaar Will en Horst Schmidt.

Figuur 22 Een gezellig onderonsje tussen de kooien (over mahonierood bruine krielen) met Roelien, Arno (uit Nederland) en de voorzitter van de Duitse Barnevelderclub Manfred Muller

Wist U:

- Dat er op de Barnevelderclub website de mogelijkheid is uw overtollige dieren en broedeieren aan te bieden voor de verkoop

- Dat u uw gegevens op de Barnevelderclubsite kan laten plaatsen als u gevonden wilt worden door liefhebbers en fokkers. U kunt een mailtje sturen naar secretaris@barnevelderclub.nl met uw gegevens die u vermeld wilt hebben en het soort (kleur, groot/kriel) Barnevelders dat u fokt en wij vermelden u op de website.

Uit de oude doos

ONS PLUIMVEEHOEKJE

De Nieuwe Barnevelders. — Een kruising met de Marans. — Het wereldberoemde Barnevelder-ei. Hoe de Barnevelders ontstonden en hoe ze teruggingen.

Het Barnevelder-ei wereldberoemd.

Het dorpje Barneveld op de Veluwe is behalve om zijn toren, waarin Jan v. Schaffelaar met de zijnen werd opgesloten en de laatsten gered werden door de edelmoedige daad van hun aanvoerder, ook bekend om zijn bruine ei, dat een groote vermaardheid over de geheele wereld verkregen heeft. Het bruine ei geniet een goede reputatie om zijn fijne smaak en zijn lange houdbaarheid. Daarvandaan dan ook, dat de export op Engeland een zeker percentage bruine eieren vraagt en de exporteurs en eierveilingen het bruine ei iets hooger waardeeren dan het witte.

Hoe de Barnevelders ontstonden:

Omstreeks 1850 hielden de boeren rondom Barneveld hoenders, die evenals in andere streken niet tot een bepaald ras gerekend konden worden, daar zij onderling in kleur en eigenschappen sterk uiteen liepen. Het was een landras, ook sprak men wel van boeren-hoenders, waarmee bedoeld werd, dat er nog nimmer veredeling op toegepast was.

Op enkele plaatsen werden echter Cochins gehouden, die weldra bekendheid verwierven om hun bruine ei en het is niet te verwonderen, dat met deze Cochins al spoedig kruising plaats had. De kruisingen van Cochins werden in 1885 gekruist met Brahma's en later met Langshans. Dit laatste ras heeft veel invloed uitgeoefend op het type der tegenwoordige Barnevelders en het koffiebruine ei der Barnevelders is van de Langshans afkomstig.

Bij het broeden werd speciaal gebruik gemaakt van mooie bruine broedeieren, terwijl men als hanen voor de fokkerij aan de donkergekleurde de voorkeur gaf. Zoo vertoonden omstreeks 1900 de kippen op de boerderijen in en rondom Barneveld reeds eenige uniformiteit. Een algemeenen naam had men voor deze hoeners nog niet. De stammen werden genoemd naar de boerderijen, die de meeste eieren leverde.

In 1906 werd nog eens gekruist met Buff Orpingtons en Wyandottes. In 1911 werd dit ras als „Barnevelder" voor 't eerst ingezonden op een tentoonstelling in Den Haag en begon men weer doelbewust te fokken vooral door toedoen van de V.P.N. die ze plaatste op het Proeffokstation te Amersfoort, dat later omgezet werd in het Rijksinstituut voor Pluimveeteelt te Beekbergen.

In 1921 is opgericht een vereeniging van fokkers van Barnevelders en in 1922 begon de eerste legwedstrijd voor Barnevelders. Van toen af ging de Barnevelder zijn glorietijdperk in, dat echter de laatste 3—4 jaren geweldig aan het tanen is.

Teruggang.

Doordat bij de fokkerij van dit ras niet steeds op tijd voor bloedverversching zorg gedragen werd en er vrij sterk familieteelt werd toegepast, ging het zachtjesaan achteruit, begon het teekenen van verzwakking te vertoonen, werd het onderhevig aan allerlei ziekten, vooral verlamming. Mede in verband met de mindere vraag naar bruine eieren liep dit ras sterk terug zoodat momenteel in- en rondom Barneveld meer witte leghorns dan Barnevelders worden gehouden.

Door velen wordt de teruggang van dit mooie ras betreurd en daarom is men van regeeringswege op het Rijksinstituut te Beekbergen sinds enkele jaren bezig dit ras te verbeteren, het sterker te maken en de productie hooger op te voeren.

De nieuwe Barnevelders.

Inmiddels was de heer H. Koudijs in 1934 op het denkbeeld gekomen bij de Barnevelders vreemd en frisch bloed in te kruisen, waarvoor hij zijn toevlucht nam tot de „Marans."

Dit ras is afkomstig uit Frankrijk en wordt in ons land wel genoemd de „Fransche Barnevelder" omdat zij in type en kleurvariaties veel overeenkomst vertoonen met de Barnevelders van vóór 1920.

De eerste broedeieren van Marans die hier werden uitgebroed leverde een groote teleurstelling. De eieren waren groot van stuk en mooi bruin, maar de dieren, die hiervan kwamen, vertoonden alle mogelijke kleurschakeeringen: gele, bruine, zwarte, witte zelfs sommige met gele, andere met witte beenen, deze mèt andere zonder veeren aan de pooten. Het was juist de on-verdeelde Barnevelder boerenkip, stevige bouw, goede gezondheid en mooi, zwaar bruin ei. Enkele dieren werden uitgezocht en met de Barnevelders gekruist. Verschillende kruislingen werden nauw keurig uitgezocht en weer onderling of met Barnevelders gekruist.

Na een 4-tal jaren is ontstaan „de Nieuwe Barnevelder."

De dieren zijn forsch en zwaar van bouw gezondheid en weerstandsvermogen zijn goed, eikleur, eigewicht en aantal van de eieren zijn goed. De Nieuwe Barnevelder is veel eer legrijp. Sommige leggen al met de 5 maanden. Van een koppel jonge hennen van 180 stuks legden op 5 1-2 maand reeds 48 dieren terwijl op 6 maanden reeds 60 pct. aan de leg was. Dit is dus ook een voordeel, want daardoor heeft men bij vroegbroed reeds vóór den winter en aardig aantal bruine eieren.

Wij gelooven, dat de Nieuwe Barnevelder een goede toekomst tegemoet gaat. Reeds nu is er vraag naar broedeieren voor 1939.

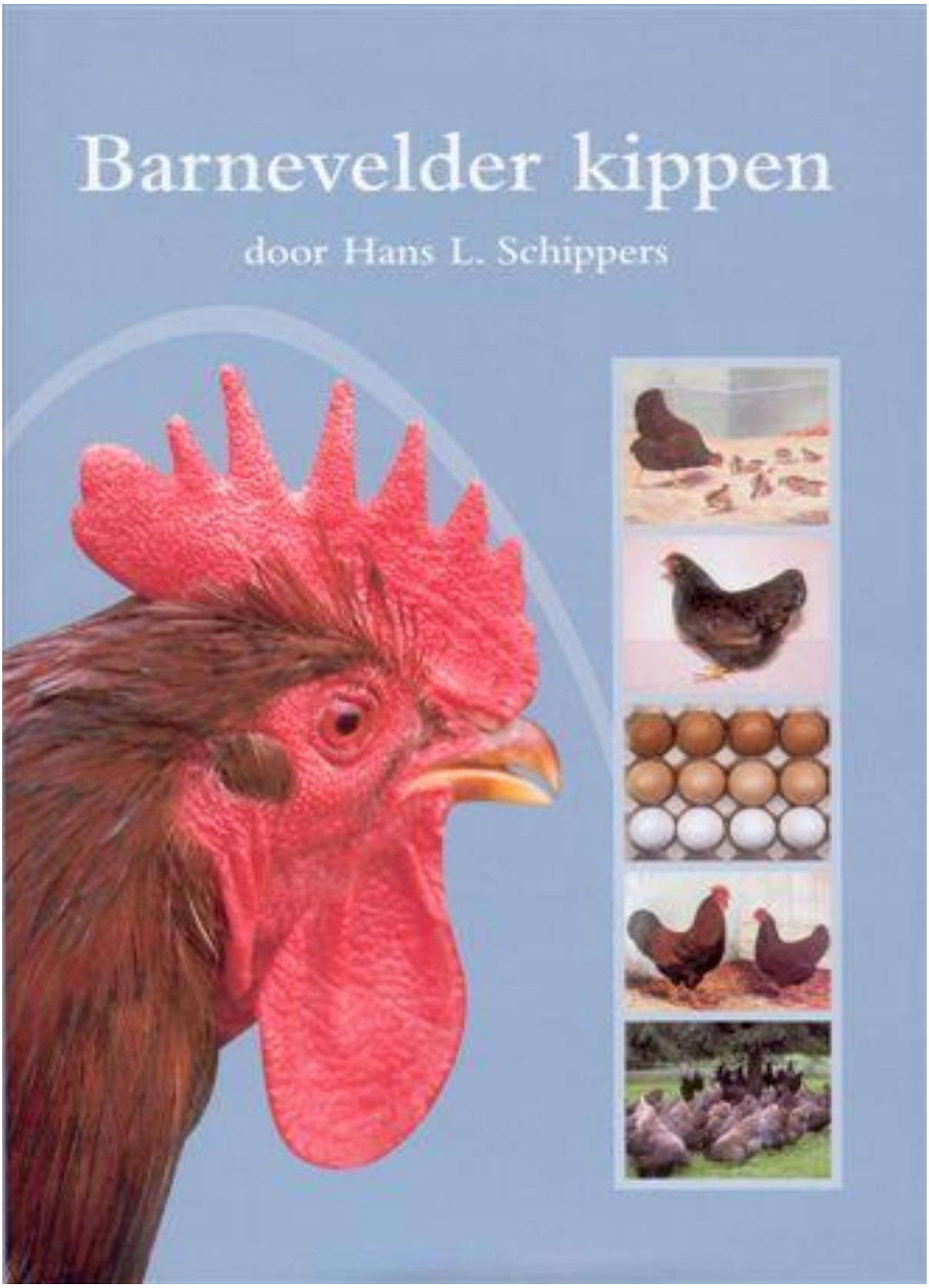

Dit bijzonder fraaie boek over de Barnevelder en haar oorsprong
is te bestellen via de website van de vereniging.
De kosten bedragen € 15,00 (+ € 6,50 verzendkosten)